

Embercsoport – közösség?

A közösségképződés lehetőségei

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	2
Bevezetés	4
I. Mit nevezünk közösségnek?	6
I.1. Történelmi áttekintés.....	6
I.2. Mit is értünk közösségen - ma?	6
I.3. Mitől lesz egy embercsoport közösség?	6
I.4. Miért kellene közösségek?	9
I.5. Szemtől- szembeni ifjúsági közösségek	9
I.5.1. A tanoda program.....	10
I.5.2. Motiváció Tanoda - Egy közösségi szintér az ifjúság számára.....	11
I.6. Kétdimenziós világ - internet. Miért olyan vonzó a serdülő fiatalok számára?	19
I.6.1. Internetes közösségek.....	21
I.6.2. Közösségi hálózat: Facebook, az internet főtere.....	22
I.6.3. Online játékok	22
I.6.4. Veszélyek.....	23
I.7. A szociális kompetenciák.....	23
II. Nagyító alatt – empirikus vizsgálatok.....	26
II.1. Interjú vizsgálat a Motiváció Tanodában.....	26
II.1.1. Helyzetelemzés	26
II.1.2. A vizsgálat módszere	26
II.1.3. Kérdéskörök.....	27
II.1.4. A vizsgálat helyszíne, ideje	27
II.1.5. Az elemzés módszere	28
II.1.6. A kapott adatok elemzése	28
II.1.7. A kapott adatok összegzése.....	31
II.2. Facebook kutatások, adatok, tények.....	33
II.2.1. Elmúlt évek statisztikai adatai.....	33
II.2.2. Önálló kérdőíves vizsgálat a 13-18 éves Facebook felhasználók körében	35
II.2.3. Zaklatás a Facebook-on, a vétkező oldaláról.....	38
II.3. Szociális kompetenciák fejlődési lehetőségei a online közösségekben	40
II.4. Csökkenőben a szemtől - szembeni közösségek	41

II.4.1. Közösségfejlesztés a segítőszakmában	42
III. Vizsgálati eredmények feltevéseim tükrében	44
Összegzés	49
Mellékletek	51
Irodalomjegyzék.....	63
Plágium - Nyilatkozat.....	65

„Az internet csak egy segédeszköz, egy mankógyár, bár a világ legnagyobb mankógyára.
Lehet rajta bicegni, de lényeg a járás.” (Ungvári Tamás)

Bevezetés

Az ezredforduló derekán, a közösségi élet egy teljesen új formája született meg: a *közösségi hálózatok* rendszere. E mellett természetesen megmaradtak a működőképes „igazi” (tehát nem elektronikus formában létező) közösségek, ahol az emberek részei egymás mindennapjainak, s ahol termékeny munka folyik valamilyen együttesen meghatározott cél érdekében, de ezek mára egyre kevésbé hangsúlyosak.

Leendő szociálpedagógusként az egyik legmeghatározóbb terepnek az ifjúsági munkát tartom. A 13-18 éves fiatalok életében a kortársak szerepe erőteljesebb, mint családjaiké, ezért meghatározó, hogy a fiatal milyen csoporthoz csatlakozik. A közösségfejlesztést, közösségépítést adekvát feladatnak tartom a fiatalok körében, utat és célt mutatva, mederben tartva. Egy jó közösség fejleszti a szociális kompetenciákat, megfelelő keretet biztosít a szabadidő értékes és hasznos eltöltésére, valamint különböző alternatívákat kínál arra. Természetesen, a tinédzserek ma, a nélkül is feltalálják magukat, hogy egy közösségi házba zsúfolnánk be őket délutánonként. Az internetes közösségi portálok olyan lehetőségeket kínálnak számunkra, mellyekkel kényelmesebben és kevesebb kockázattal érhetik el azt, amit a szemtől szembeni kommunikációval érünk el, pl. könnyebb ismerkedni.

Véleményem szerint határt kell húzni az elektronikus, valamint a valós idejű és helyszíni közösségek között. Céloom, hogy dolgozatomban bemutatásra kerüljön az elektronikus- és a szemtől szembeni ifjúsági közösségek jellemzői, pozitívumai, nehézségei és veszélyei.

Dolgozatom célja továbbá, **az alábbi hipotézisek** tanulmányozása adatgyűjtésekkel és önálló vizsgálatok útján.

1. A fiatalok szociális kompetenciái egy megszervezett közösségben hatékonyan tudnak fejlődni. A közösségmegtartó erő egy alap, ami a csoportot összetartja, de a fiatalok számára szükség van arra is, hogy szakértelemmel rendelkező vezetői, szervezői legyenek az adott társulásnak. A szociális kompetenciák hatékonyan fejlődhetnek, ha a csoportfolyamatok háttérében irányítóként jelen van hozzáértő szakember pl. pedagógus.

2. A virtuális világában a fiatalok magukra vannak hagyva, veszélyeknek vannak kitéve, s kisebb a fejlődési lehetőség egyes kompetenciáikkal kapcsolatban. A netnemzedék fiataljairól beszélünk, akik már az internet világába születtek bele. Számukra ugyan természetes

dolognak tűnik a virtuális hálózatok használata, az ott létrejött szabadság ténye, de éppen e miatt számos veszélynek vannak kitéve. Ehhez társul az is – akár mint egy a sok veszélylehetőség közül – hogy a gyerekek bizonyos kompetenciái nem biztos, hogy úgy fejlődnek, ahogyan arra szükség lenne. A webes hálózatok elterjedésének tudható be az is, hogy az emberek közötti interakciók megváltoztak, ami a szociális kompetenciák fejlődéséhez nélkülözhetetlen.

3. *A szemtől-szembeni interakciók száma az elmúlt két évtizedben fokozatosan csökken, a kommunikációs gyakorlatok egyre gyakrabban az interneten létrejött színtereken valósulnak meg.* A modern társadalom egyik terméke a csökkenő személyes kommunikáció az emberek életében. A kommunikáció, a közösségképződés a virtuális tereken zajlik, a szemtől-szembeni közösségek pedig ritkábban fordulnak elő. Gyakran a személyes hangvételi beszélgetések is az elektronikus térben zajlanak le, pl. a *Skype program* segítségével, amely video telefonálást tesz lehetővé, kiküszöbölve az emberek közötti távolságot.

I. Mit nevezünk közösségnek?

I.1. Történelmi áttekintés

Hankiss Elemér szerint a társadalom egyik hiánycikke az életképes emberi közösség. Az embernek s a társadalomnak is szüksége van közösségekre, hiszen az biztonságot, célt ad neki, hatékonyabb kibontakozási lehetőséget személyiségének. A történelemben folyamatosan szűnnek meg, alakulnak át közösségi formák, de idővel mindig újrateremtődnek új formák. Ma jelen van e fajta közösség újrateremtődés? Rendszerváltozás óta diszfunkcionális közösségek jöttek létre (pl. családok esetében az alkoholista szülők családjai ilyenek), illetve életszerű közösségek szűntek meg (pl. falusi és kisvárosi közösségek). Törekvések vannak a korábbi gyakorlat újraélesztése, pl. cserkészlet, egyházi vonatkoztatású ifjúsági közösségek létrehozása.

Napjainkban a közösségek talán az interneten teremthetnek meg: a közösségi hálózatok, fórumok, chatek, ahol a fiatalok és idősebbek kapcsolati igényei kielégülhetnek, szinte korlátozás nélkül. Kérdés az, hogy ezek az egyesülések nevezhetők-e közösségnek?

I.2. Mit is értünk közösségen - ma?

Többféle értelemben használjuk ezt a fogalmat nap-mint nap – léteznek iskolai közösségek, munkahelyi közösségek, hitközösségek stb. Közösséget alkothatnak egy tömbház lakói, egy utca szomszédsága, egy rokonság, de ezek kevésbé szervezett, társalgásjellegű, gyakran csak felszínes kommunikációs gyakorlatok.

Létezhetnek a közösségi hálókön belül is közösségek, pl. Facebook-on a Rajzmániások közössége, Motorosok klubja stb. Koruk csekélysege miatt azonban, ezek értékeiről majd csak a következő időszak alkothat értékítéletet...

I.3. Mitől lesz egy embercsoport közösség?

Tönnies, a közösség-társadalom tagolódásában abból indul ki, hogy a társadalom alapjába véve egy tudatos akarat nélkül létrejövő képződmény, az emberek természetükből adódóan összetartozási igényüket így elégítik ki. Ezt a szemléletet historikus vagy organikus szemléletnek hívjuk. Másik elképzelés szerint az embereket a harc jellemzi, „mindenki harca

mindenkivel”, amit csak úgy lehet kikerülni, hogy összefognak egymással, s racionális belátás alapján társulnak, szerződést kötnek. Ez már egy mesterséges képződmény, racionális szemlélet. Tönnies Schopenhauer nézeteit felhasználva abból indul ki, hogy az emberi világ pozitív, azaz igenlő, és negatív, azaz tagadó emberi akaratok hozzák létre. A kölcsönös (pozitív) akaratok egységet teremtenek, ezek a kapcsolatok, melyek kétfélék lehetnek. Egyik a lényeg akarat, ami ösztönösen van jelen az emberben, tudatos mérlegelés nélkül mennek végbe ezek a cselekedetek. A másik a választóakarat, ami tudatos, és haszonelvűsége alapján, a cselekvés, célra irányul. Közösségnek azt a képződményt hívja, amikor a cselekvések mozgatója a lényegakarat, tehát ami ösztönös, tudat alatti, nem célorientált. Amikor a választóakarat dominál, azt társadalomnak hívja, s egy mechanikus képződménynek véli. Tönnies szerint tehát a közösség egy pozitív értékekkel teli képződmény, míg a társadalom egy ridegebb, elidegenítőbb hatást fejt ki az egyénekre.

Max Weber közösséget és társulást különböztet meg. Szerinte a közösséget érzelmi, indulati, vagy tradicionális beállítottság jellemzi. A társulás ezzel szemben racionálisan motivált cselekvésekből tevődik össze.

A fenti példák közös jellemzője, hogy mindegyik magyarázatban a közösség ismérve az, hogy az emberek valamilyen kapcsolatban állnak egymással, s valószínűsíthető a közös érdek, cél. A feltételezések mindig pozitív színben tüntetik fel a csoportot, a társadalmat pedig negatív, romboló képződménynek. A közösségek valamilyen oknál fogva keletkeznek, ami lehet földrajzi hely miatt, munkahely miatt vagy egyszerűen a rokoni kapcsolatok miatt. Nistor Laura a közösség fogalmát a következőképpen határozza meg: „egy olyan társadalmi struktúra, amelynek tagjai valamilyen kapcsolatban állnak egymással.”¹

Hankiss Elemér *Társadalmi csapdák és diagnózisok* című tanulmánygyűjteményében közösségnek, az olyan emberi együttélést nevezi, melyet a közösségi érdek, a közös cél, a közös értékrend, és a „mitudat” (az előbbi három összefonódása) tart össze. Az életben ezek nem azonos erővel vannak jelen egy közösségben, s attól függően, hogy melyik jelenik meg erőteljesebben, alakul ki a közösség jellege. Egy embercsoport akkor tekinthető igazán közösségnek, ha a tényezők közül minél több és azok minél nagyobb intenzitással szerepelnek az emberek életében. Ekkor erősebb a közösségmegtartó erő, a csoportkohézió, ellenállóbb a külső behatásokkal szemben. Ezzel párhuzamosan az a veszély is fennáll, hogy túlságosan is nagy a tagokra gyakorolt nyomás a közösségben, ami valamilyen szinten károsná válhat a

¹ Nistor Laura (2010): A közösség fogalma. In: Nistor Laura: *Közösségfejlesztés*, Kolozsvári Egyetemi Kiadó, Kolozsvár. 15-22.

személyiség számára.² Például a személyiség kibontakoztatásában. Ennek káros hatását szemlélteti A Hullám – németül: „Die welle” című film.

A közösségnek Hankiss két nagy típusát különbözteti meg, a közvetlen és az eszmei közösséget. A közvetlen közösség tagjai „személyesen ismerik egymást, közvetlen kapcsolatok fűzik össze őket, a társadalmi tér egy jól meghatározható pontján helyezkednek el.” Ilyenek például egy baráti társaság, egy összeszokott munkahelyi csoport, egy ifjúsági klub, lakóhelyhez köthető közösség stb. Az eszmei közösség tagjai ezzel ellentétben nem feltétlenül érintkeznek személyesen egymással, térben akár távol is élhetnek, de mégis összeköti őket a közös érdek, cél, értékek tudata. Itt nem az együttlét a lényeges erő, ami összetartja őket, hanem az együvé tartozás.³

Összefoglalva, a jól működő közösségben azonosak a célok, értékek, érdekek és megjelenik a mi tudat. Vannak olyan közösségek, melyek heterogének az előbbi szempontokban, így ezeknek a csoportoknak időre van szüksége, fejlődnie kell, hogy koherens közösségé váljon.⁴

A közösség meghatározásakor azt is számításba kell vennünk, hogy hány fős csoportok tekinthetők közösségnek. Szabó László⁵ szerint „a közösségnek, olyan nagyságúnak és terjedelműnek kell lennie, hogy az egyén számára az erőfeszítés nélkül átlátható napi tevékenységével átfogható legyen.” A közösségnek „emberi méretűnek” kell lennie, ilyen lehet pl. a családi, baráti, munkahelyi közösségek, tanulóközösségek, de ha a fentebb taglalt tulajdonságokból indulunk ki, akár város nagyságú embercsoport is lehet közösség, hiszen benne a sok kisebb közösség alkot egy nagy közösséget.

² Hankiss Elemér (2004): *Közösségek válsága és hiánya*. In: *Társadalmi csapdák és diagnózisok: tanulmányok a hetvenes évekből*, Osiris Kiadó, Budapest, 205-240.

³ Hankiss Elemér (2004): *Közösségek válsága és hiánya*. In: *Társadalmi csapdák és diagnózisok: tanulmányok a hetvenes évekből*, Osiris Kiadó, Budapest, 205-240.

⁴ Nistor Laura (2010): *A közösség fogalma*. In: Nistor Laura: *Közösségfejlesztés*, Kolozsvári Egyetemi Kiadó, Kolozsvár. 15-22.

⁵ Tibori Tímea, T. Kiss Tamás (2000): *Közösségi formációk: szöveg- és szemelvénygyűjtemény a közösségelmélet szakirodalmából*, Új Mandátum, Budapest. 66-67.

I.4. Miért kellenek közösségek?

Ahogy a szociálpedagógia képzés során közvetítették, a serdülő fiatalok számára kiemelkedően fontosak a kortárs kapcsolatok: kezdetben a barátság, a csoportosulások – ekkor még a nemi identitásfejlődés miatt az azonos neműek teszik ki a kortárskapcsolatokat – majd a szerelem. Az, hogy milyen erősek a fiatalra gyakorolt kortárshatások, függenek a családdhoz fűződő viszonytól. Az otthoni problémákat egy jó csoport, közösség enyhítheti, kiegyensúlyozhatja, egy problémás pedig inkább fokozhatja azt. Ahogy a gyermek autonómiája növekszik, úgy távolodik el szüleitől, s kerül mind szorosabb kapcsolatba egyidős társaival, ez a világ összes kultúrájában megtalálható jelenség. Ebben a korban jelenik meg a csoportosulás, azaz a „bandázás” időszaka is. A fiatalok ezekben a kapcsolatokban a pusztán barátságnál jóval mélyebb dolgokat várnak el: érzelmi támaszt és megértést. A tinédzserkorban tehát bővülnek azok a szempontok, melyek szerint a gyerekek barátokat választanak: fontosak lesznek a hasonló értékek, attitűdök, hangsúlyossá válik a lojalitás és az intimitás, hiszen minél hasonlóbb az adott egyénhez valaki, annál nagyobb eséllyel érti meg a másik fél őt, s tud rá támaszkodni.⁶ Ehhez a fő színtér az iskola, a másodlagos pedig álláspontom szerint az internet lett napjainkban. Éppen ezért elengedhetetlennek tartom, hogy legyenek iskolán kívüli ifjúsági közösségek, ahol a fiatalok szemtől-szemben lehetnek együtt, és egy erős, koherens kapcsolat alakulhat ki közöttük. Ehhez a közösségi munka nyújthat segítséget, hiszen a közösség-szervezéshez, közösségfejlesztéshez adekvát módszerek, és képzett szakemberek szükségesek. Sajnos, mint már írtam, manapság elenyészően találkozhatunk jól működő ifjúsági közösségekkel, s a fiatalok az internet különböző színterein teremtik meg maguknak a lehetőséget a csoportosulásra.

A Pedagógiai Lexikon megfogalmazásában az ember alapvetően társas lény, természetes igénye a közösségi lét. Ezen indok mellett az ember ösztönösen keresi azokat az embereket, akiknek azonosak érdekeik, értékeik. Ha az evolúcióra gondolunk, szintén láthatjuk, hogy már az ősember is kis csoportokban élt, mivel az életben maradáshoz mindig is társakhoz volt szükség (pl. a vadászathoz).⁷

I.5. Szemtől- szembeni ifjúsági közösségek

⁶ Michael Cole - Sheila R. Cole (2006): *Fejlődéslélektan*, Osiris Kiadó, Budapest, 599-600.

⁷ Báthory Zoltán - Falus Iván (1997): *Pedagógiai Lexikon I-III.* Keraban Kiadó, Budapest. 312.)

Gyermek- és ifjúsági közösségeket keresve az interneten azt találtam, hogy nagy részben egyházi, valamilyen hit köré épülő közösségek léteznek. Példának kedvéért: Csütörtöki Csoport, Keresztény Ifjúsági Közösségek, Metodista Ifjúsági Közösségek, Jessze Vesszeje Ifjúsági Közösség stb. Ez internetes forrás, így teljes mértékben nem jelenthetem ki, hogy csak az egyháznak van közösségteremtő ereje, de sejthető, hogy hangsúlyosak ezen a téren.⁸

A közelmúlt pedagógiai palettáján új színfolt jelent meg, melyet abszolút az ifjúsági közösség témába tartozónak vallom: a Tanodát.

1.5.1. A tanoda program

A jelenleg hatályos törvény, azaz a 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről nem említi a tanodák működését.

A többször módosított 1993. évi köznevelési törvény 95. § m) pontja az oktatásért felelős miniszter közoktatás fejlesztéssel kapcsolatos feladataként említette meg a tanodák működését: „az új pedagógiai módszerek, megoldások, szervezeti formák - így különösen: óvoda-iskola, egységes iskola, általános művelődési központ, projektoktatás, iskolaotthonos oktatás, *hátrányos helyzetű tanulók iskolai sikerességét segítő iskolán kívüli foglalkozása (tanoda)*, erdei iskola - kidolgoztatása, elterjedésének támogatása.”⁹

A tanoda szót a következőképpen fogalmazza meg a tanodák funkcióját: „az inkluzív nevelés szemlélete mentén kialakított és alkalmazott *extrakurrikuláris*¹⁰ pedagógiai tevékenységek rendszere, amely hozzájárul ahhoz, hogy az alap- és középfokú köznevelési intézményekben tanuló, különböző társadalmi helyzetű, kulturális hovatartozású és egyéni adottságú tanulók tanulmányaikban sikeresen haladjanak előre az iskolában és ezen keresztül megvalósuljon társadalmi mobilitásuk.” Az 1990-es évek közepén indultak el ezek a programok, civil szervezetek kezdeményezésére. Ekkor helyi igényeket, szükségleteket kielégítő szolgáltatások, programok indultak. A szervezetek működését alapítványi támogatásokból fedezték. 2004-ben megjelent az első HEFOP (Humán erőforrás-fejlesztési Operatív Program) pályázat, ami a már működő tanodákat vette célba, később pedig a program terjesztése lett a cél. 2005-ben megkezdődött a tanoda program szótenderdizálása,

⁸Google keresési eredményei alapján, letöltés ideje: 2013. október 13.

⁹1993. évi közoktatási törvény 95. § m) pontja

¹⁰Iskolán kívüli

amit viták útján 2008-ban fogadtak el, s ekkortól a pályázatküírások pontosan rögzítették a teljesítendő feladatokat, célokat. Erre azért volt szükség, mert hirtelen sok tanoda megalakult, de nem volt egységes módszer, gyakorlat. Meghatározza a működési feltételeket, illetve szakmai keretet próbál nyújtani a tanodák számára.

A következő TÁMOP (Társadalmi Megújulás Operatív Program) – melynek egyik fő vonzata a szociális tevékenységek hangsúlyozása – pályázati lehetőség 2012-ben jelent meg, s az eddiginél még nagyobb összeggel a támogatásra.

A sztenderd a tanoda program *fő céljának* a „halmozottan hátrányos helyzetű, és/vagy gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló (elsősorban roma) valamint a menekülteket befogadó állomásokon, illetve kísérő nélküli kiskorúak otthonában élő migráns fiatalok” eredményes tanulmányi előmenetelét, lemorzsolódásuk csökkentését tekinti, de e mellett ír a közösségformálással kapcsolatos feladatokról is. „A tanoda a multikulturális nevelésnek, a kulturális önazonosság pozitív megélésének, illetve a társadalmi kohézió erősítésének fontos színhelye. Törekedni kell az egyes tanulók személyes és társadalmi identitásának megerősítésére, az egymás iránti szolidaritás megtanítására, gyakorlására és a kritikai gondolkodásra. A sok szempontúság, a nyitott gondolkodás segíti a kultúrák megismerését, az együtt- és egymás mellett élés szabályainak megtartását.

A tanoda közösségteremtő ereje legfőképpen otthonos légkörében van, melyben mindenki önmaga lehet, és elfogadásra, megbecsülésre talál. A közösségi és szabadidős programok között helyet kapnak a sporttevékenységek is. A sport, a szórakozás fejleszti a kapcsolatteremtő képességet, a toleranciát, az egészséges életmódot, a testkultúrát, a testi és lelki alkalmazkodást, illetve a fizikai és lelki kondíciót. Fontosabb közösségfejlesztő tevékenységek még a tanodába járó tanulók családjának minél szélesebb körű bevonása, közösségi programok biztosítása.”¹¹

1.5.2. Motiváció Tanoda - Egy közösségi színtér az ifjúság számára

A következő fejezetet a tanodában eltöltött idő alatt megszerzett tapasztalataimra, az intézményben kapott információkra, illetve a gyerekek által elmondottakra építem.

Az itt létrejött gyermek-ifjúsági közösség legfőbb előnye az, hogy a személyiség fejlődésre pozitív hatást kíván gyakorolni, ami – ahogy azt már az egyetemi képzés alatt megtanultam – az egészséges felnőtt élet alapja.

¹¹Tanoda program sztenderd, (2012) palyazat.gov.hu/download/40591/Tanoda_program_sztenderd.doc. letöltve 2013. június 10.

Története

2007-ben jött létre Szegeden a Hallgatói Mentorprogram, aktivistái (egyetemi oktatók, pedagógusok, pedagógusjelöltek) pedig 2013-ban létrehozták a Motiváció Oktatási Egyesületet. Célja a hátrányos helyzetű fiatalok oktatás eredményességének növelése, társadalmilag hasznos ügyek melletti kiállás, fiatalok aktív szerepvállalásra ösztönzése. Az egyesület a több magánszemélyt és civil szervezetet összefogó, hátránykompenzáló és tehetséggondozó oktatási programokat működtető Motiváció Műhely koordináló szervezete. A Motiváció Műhely tagszervezetei: Motiváció Oktatási Egyesület, Shero Dél-alföldi Roma Fiatalok Közhasznú Egyesület és Pontus Közhasznú Egyesület. A Motiváció Egyesület elsősorban a Motiváció Műhely oktatási programjainak megvalósításáért felel. A Hallgatói Mentorprogram 2014-ben véget ért, s lényegében ennek helyét vették át a 2013-ban megalakuló Motiváció Tanodák, Szegeden és Tiszaszigeten. A tanoda megnyitásának egyik fő indítéka az volt, hogy a korábban az imént említett Hallgatói Mentorprogramban részt vevő mentorált tanulók számára a jövőben is folyamatos, valamint stabil segítséget tudjanak nyújtani, illetve a programnak köszönhetően kialakult szakmai műhely és további projektek számára stabil kereteket biztosítsanak. A tapasztalat azt mutatja, hogy az iskolák többsége nem érzékeny a hátrányos helyzetű tanulók problémáira, a Hallgatói Mentorprogram pedig nehézkesen működött az iskolákban, nehezen fogadtatta el innovatív szemléletét, folyamatosak voltak a súrlódások. A tanodaprogram elindítása, az „intézményesülés” a hatékonyabb foglalkozások lehetősége miatt is logikus lépésnek tűnt. Az intézmény megteremtéséhez szükséges anyagi feltételeket a TÁMOP (Társadalmi Megújulás Operatív Program) megnyerése után tudta előteremteni az egyesület, illetve egy kiegészítő támogatás keretében, melyet az Autónia Egyesület révén kapott. A program fő célját a következőképpen fogalmazzák meg a pályázati felhívásban: „a program fő célja az iskolai lemorzsolódás csökkentése és a továbbtanulási utak megerősítése a halmozottan hátrányos helyzetű, roma, valamint a gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló és a migráns tanulók körében.” Habár ebben a mondatban nem esik szó a közösségekről, s annak személyiségfejlesztő hatásáról, úgy gondolom, hogy, a jövőbeni sikerek eléréséhez nélkülözhetetlen a személyiségfejlesztés, a szocializálás, melyet hatékonyan lehet végezni egy jól működő közösségben.

Oktatás-nevelés

A Tanodákban folyó oktatási- nevelési program keretében 30-30 hátrányos helyzetű fiatal kap komplex támogatást fejlesztő foglalkozások, szabadidős programok, számítógépes tanfolyamok útján. A pályázati kiírás lefekteti, hogy minimum 70%-a a tanodás gyerekeknek hátrányos helyzetű, 49%-a pedig halmozottan hátrányos helyzetű legyen.

A tanoda legfontosabb célja az, hogy a tanulókat képessé tegyék arra, hogy megállják a helyüket az életben. Ezért is kiemelkedően fontos a szociális kompetencia fejlesztése. A sikeres élethez elengedhetetlen a sikeres tanulmányi előmenetel, amelyet úgy lehet elérni, ha a gyermek nem morzsolódik le, s el tudja végezni az általános iskolát, végül szakmát tud szerezni. Ahhoz, hogy ezek a gyerekek meg tanuljanak tanulni, erőfeszítést tenni, s végezetül meg is szeressenek tanulni, motivációra van szükség. A gyerekek szinte egytől-egyig tanulási motiváció hiányával, tanulási sikertelenséggel küzdenek. A Tanoda célja ezeket a nehézségeket áthidalni. Erre egyik konkrét eszköz maga a korrepetálás, tanulmányi felzárkóztatás. A gyerekek heti 4 nap részesülhetnek korrepetálásban, de hetente minimum 1,5 órát kötelező tanulniuk. A tanulás viszont keserves időtöltés olyanok számára, akiknek nincsenek céljaik, csak kudarcaik, s így nem szeretnek tanulni. Ezért, a tanulással párhuzamosan, annak megszerettetését, annak elfogadását, hogy tanulni szükséges, próbáljuk végezni. Erre eszközök a beszélgető körök, különféle személyiségfejlesztő foglalkozások, egyéni beszélgetések. Mindezek a célok könnyebben valósulnak meg egy közösségben, ahol a gyerekek barátokra találhatnak. A gyerekek főként az itt kialakult közösség miatt szeretnek bejárni, ami azért jó, mert ellenőrzött keretek között működik. A közösségmegtartó erő működik a tanulás kapcsán is: ha 1-2 tanuló ráébred, hogy neki nagyon fontos jó jegyeket szereznie, akkor barátai is szívesebben csatlakoznak a tanulókörhöz. A közösségépítés azért is nagyon fontos, mert ezzel lehetne szokást teremteni azon gyerekek körében, akik úgy nőttek fel, hogy tanulni nem népszerű dolog. Ezt a beállítódást egy közösségben – ha hosszabb időt is vesz igénybe –, de vissza lehetne fordítani, hogy azután a jó tanulás legyen a mérvadó.

Napi működés

A Tanoda keddtől-péntekig, 2 órától várja tagjait. Kedden és pénteken 7-ig, a többi napokon 6 óráig van nyitva a hely. A gyerekek iskola után 3 óráig pihenhetnek a Tanodában, szabadfoglalkozás van. Ez után kezdődik a tanulóidő, amikor elkészíthetik a házi feladatot, felkészülhetnek egy felelésre, dolgozatra a gyerekek. Minden nap más korosztályi csoportnak kötelező a tanulás, de ettől függetlenül bárki csatlakozhat a körhöz. A tanulásban a mentorok

segítenek nekik. Ha nincs konkrét tanulnivalójuk, készség és képességfejlesztő feladatokkal töltik az időt, idegen nyelvet tanulnak, dokumentumfilmeket néznek. Akik ebben az időben nem tanulnak, azoknak érdekes és hasznos foglalkozásokat tartunk. Ilyenkor figyelünk arra, hogy valamilyen készség, illetve képességfejlesztő hatású legyen az. A tanulóidő után fél órásszabadfoglalkozás van, ilyenkor szabadon lehet internetezni a rendelkezésre álló laptopokon, zenét hallgathatnak, beszélgethetnek, játszhatnak. A zárásig hátralévő időben különféle foglalkozások várják a gyerekeket. Ilyen például a labdarúgás, táncóra, számítógépes szakkör, szövegértési foglalkozás, ökológia-háztartás ismeret. A mentorok minél színesebb, érdekesebb foglalkozásokat tartanak a gyerekeknek, s így játékosan tanulhatnak, fejlődhetnek. A személyiségfejlesztés, szociális kompetenciák fejlesztése beleépülve a fent felsorolt tartalmakban jelennek meg. Mindig igyekszünk alternatívákat adni, hogy ne érezzék folyamatosan a kötelezőséget. Például egy időszámban egyszerre van az egyik teremben kézműves foglalkozás, kint a teraszon pedig ping-pong bajnokság.

A családias légkör megteremtésének érdekében a születésnaposokra is gondolunk. Aki az adott héten ünnepli születésnapját, annak tortát készít egyik kollegánk a gyerekek bevonásával, majd együtt felköszöntjük ének kíséretében az ünnepeket. Havonta egyszer családi nap, illetve valamilyen ünnep vagy egyéb rendezvény kerül megrendezésre. Ilyen például a karácsony, húsvét, tavaszköszöntő.

A Tanodai tartózkodás ideje alatt a közösen meghozott szabályok vannak érvényben. Ezek a következők:

- „Úgy bánj másokkal, ahogyan te szeretnéd, hogy bánjanak veled.”
- „Ne káromkodj.”
- „A berendezésre, használati tárgyra vigyázz, hiszen mások is szeretnék azt használni.”
- „Ne dohányozz.”
- „Felügyelet nélkül nem hagyhatod el a Tanodát, ha még is úgy döntesz, hogy hazamennél, akkor jelezd a mentoroknak.”

Háttér munka- megbeszélések

A Tanodában oktatók (SZTE), pedagógusok, önkéntesek és pedagógusjelöltek – összesen 10 fő – dolgoznak.

Minden héten hétfőn szupervíziós találkozón vesznek részt a részmunkaidős mentorok. Ezen a megbeszélésen egy főállású mentor van jelen, aki voltaképpen vezeti a beszélgetést. Ez az időpont alkalmat ad arra, hogy felvethessék a nehézségeket, illetve megoldási módokat. A főállású mentorok külön alkalmakkor is találkoznak.

Minden héten, kedden délelőtt hétindító megbeszélésen vesznek részt a tanoda dolgozói, az önkénteseket is beleértve. Ilyenkor megtervezzük a konkrét heti tervet, fontosabb problémákat megbeszéljük. A részfeladatok kiosztása is ekkor történik. Lehetőség van mindig új javaslatok felhozatalára, új módszerek kipróbálására. A megbeszélésen kitöltjük a heti program táblázatát, majd egy jól látható helyre kifüggesztjük, amit a gyerekek bármikor megnézhetnek.

Havonta egyszer pedig körülbelül fél napot átölelő esetmegbeszélést tartunk. Ezen a megbeszélésen minden dolgozó jelen van, a beszélgetés moderátora pedig egy külső szemlélő, aki nem vesz részt nap, mint nap a Tanoda tényleges munkájában. Vannak olyan esetek melyek mindenkit érintenek, vannak melyet csak néhány embert, de ettől függetlenül a közös megbeszélés sok segítséget ad a munkatársaknak.

Struktúraváltás

A program a sok pozitívum ellenére, nehézségekkel is küzd. Gyakori ellenállások éreznek a gyerekektől, amikor 1-1- programot kötelezővé teszünk, illetve szabályok betartását várjuk el. A gyerekek többsége 13-15 éves, serdülőkorú fiatalok. A körükben a barátaik gyakran dohányoznak, alkoholt fogyasztanak, kimaradnak az iskolából, otthonról. A kötött programok miatt ezért gyakran lázadnak, s nagyon nehéz bent marasztalni őket. Gyakori, hogy a szülők pedig azzal büntetik gyermeküket, hogy nem jöhetnek be hozzánk. Ilyenkor természetesen a kollegák felveszik a szülővel a kapcsolatot. Úgy gondolom, hogy természetesen vannak esetek, amikor meg kell büntetni a tinédzsert, de ennek nem jó módja a Tanoda-megvonás.

Az első év tapasztalatai után a vezetők úgy döntöttek, hogy változtatásra van szükség a Tanoda programban. Oka többért: egyrészt számtalanszor alakult ki kaotikus helyzet délutánonként, mert gyakran nem voltak tiszták a kollegák feladatai. Ehhez hozzájárult még a

kommunikációs problémák: gyakran nem volt idő a problémákat megbeszélni, segítséget kérni, illetve a legadekvátabb megoldást megtalálni. A gyerekekkel való foglalkozások gyakran sikertelenek voltak, mert a nem megfelelő struktúra rájuk is kihatott.

Ezért, 2014 szeptemberétől egy új felállásban folytatódott a Tanoda. Az első pont az volt, hogy a gyerekek *valóban* akarjanak ehhez a közösséghez tartozni, s ne egy természetes tény legyen bármi, amit itt megkapnak. Nyáron ezért többnapos, ún. beilleszkedési tábort csináltak a kollegák. A gyerekeket 5-8 fős csoportokra osztották fel, főként korosztály és szimpátia alapján, azért, hogy az egymással jó barátságban lévő gyerekek ne „szakadjanak el” egymástól. A tábor lényege az volt, hogy a gyerekek célokat tűzzenek ki maguk elé, amelyek fontosak számukra, s amelyért küzdeni kell. Tudatosították bennük, hogy ehhez minden segítséget megad majd neki a Tanoda, de ehhez nekik is kell áldozatot hozniuk. A visszajelzések alapján nagyon jól sikerült az említett program. Az új struktúra alapja szintén a kiscsoportos foglalkozás. Eddig csak tanulóidőben voltak a gyerekek csoportra osztva, most pedig úgynevezett külön kis „családok” jöttek létre, s már nem a tanulás a fő szempont. Négy csoport jött létre, minden héten kétszer találkoznak a csoportok délután 2 órától, fél 5-ig. A Tanodában egyszerre két csoport van jelen, külön helyiségben. Fél 5-től zárásig közös programok vannak, ahová azokat a gyerekeket is várják szeretettel, akiknek aznap nincs csoportfoglalkozása. A csoportok élén egy állandó munkatárs és egy önkéntes mentor áll. A Tanoda alapszabályai ugyanúgy érvényesek mindenkire, de a csoportok hozhatnak önálló szabályokat is, saját maguk számára. Időbeosztásuk szintén rajtuk múlik, pl. hogy mennyit és mikor tanulnak, szabadidőben mit csinálnak. Az új rendszer eddig nagyon jól működik, rengeteg sikerélményről számoltak be nekem kollegáim.

Célok és feladatok

A Tanoda program résztvevőjeként, a következő **célokat, és feladatokat** látom az intézményben:

- a) Egy befogadó, jól működő, gyermek- és ifjúsági közösség alakuljon.

A hátrányos- valamint halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek csoportja sokkal inkább ki van téve annak a veszélynek, hogy deviáns csoportokhoz csatlakozik – az erős családi

kapcsolat hiányában, és/vagy a nem megfelelő családi környezet jelenlétében – mint a nem hátrányos helyzetű gyerekek. Éppen ezért, nagyon fontosnak tartom, hogy e csoportoknak legyen lehetőségük egy olyan közösségbe tartozni, ahol megfelelő képzettségű, megfelelő személyiségű szakemberek, fiatalok segítenek mind napi dolgaikban, mind magában a közösségfejlesztésben. A közösségmegtartó erő segít abban, hogy ne legyen leszakadás, s így elkerülhető a deviáns csoportokhoz való csatlakozás.

b) Szülőkkel való jó együttműködés kialakítása, nyílt kommunikáció megvalósulása, segítségnyújtás különböző területeken

A szociálpedagógia képzés során megtanultuk, hogy a szocializáció elsődleges színtere a család. A család történetileg meghatározott, érzelmi és vérségi kapcsolatokon nyugvó szociális csoport, amely a társadalom legkisebb önálló egysége.

Ahhoz, hogy változást érzünk el egy gyerek viselkedésében, gyakran a szülőt kell felkeresni, hiszen ő tölti vele legtöbb időt. A szülői együttműködés kialakítása nem könnyű, de fontos feladat a jövőre nézve is. Például, az anyának sikerülhet változtatni nevelési stílusán, s így a következő gyermeke már ennek szellemében nőhet fel. Gyakran találkozunk olyan szülőkkel, akik kevésbé tájékozottak napi dolgokban. Számukra különösen fontos az információk átadása, érthetően való megfogalmazása. Az együttműködés kialakulása kezdődhet ez utóbbival, hiszen a segítő szándék felismerésével a szülők is szimpátiával fordulhatnak segítőik felé.

c) A gyerekek szociális kompetenciáinak fejlesztése

Az, hogy hogyan viselkedik az ember másokkal, szociális kompetenciáinak színességétől függ. Elsajátításukra a szociális terek adnak lehetőséget. A közösségi programok szervezésével, szemmel lehet tartani a fejlesztő hatást. Fontos, hogy a gyerekekben kialakuljon az egymás iránti tolerancia, az empátia, a kooperáció. Érzelmeiket tanulják meg kimutatni, kezelni és másokéit „leolvasni”. Egy valós, szemtől-szembeni közösségben ez meg tud valósulni, ám az internetes kommunikáció merőbben gátolja ezek kialakulását. Pl. chatelés közben nem lehet 100%-an meghatározni a másik ember érzelmeit, valamint mi magunk sem tudjuk saját érzelmeinket kifejezni.

d) Tanulmányi eredményesség növelése, lemorzsolódás megakadályozása, szakmai végzettség megszerzése

Azoknak, akik valamilyen hátránnyal indulnak az életben, nehezebb az iskolai lét is. Anyagi okok, szülők nem megfelelő kompetenciái, tanulmányi motiváció hiánya vagy nem megfelelő voltja, előítélettel való küzdelem megnehezíti azt, amit a nagy többségnek sikerül, pl. elvégezni az általános iskolát. Ahhoz, hogy a jövőben a gyerek sikeres életpályára jusson, elengedhetetlen a megfelelő végzettség megszerzése, ezért nagyon fontos közösségi cél a korrepetálások szervezése, folyamatos felzárkóztatás. Különös jelentősége van annak, ha egy hátrányos helyzetű gyermekről kiderül, hogy valamiben az átlagon felül képes teljesíteni. Ahhoz, hogy ennek a képességnek a kibontakozására lehetőséget kapjon, nagyon fontos szerepet kap a tehetséggondozás. A gyermek ennek alkalmával találkozhat a sikerélménnyel, pozitív visszacsatolással az adott eredményért, amely a későbbiekben motiváló erőként hat a gyermek számára.

e) Integráció segítése a társadalomban

A pályázati kiírás alapján a Tanoda programba meghatározott számban kell jelen lennie hátrányos- és halmozottan hátrányos helyzetű tanulónak a bemeneti státusz szerint. A hátrányos helyzet megállapításánál a többször módosított, jelenleg is hatályos törvény az *1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról*, VIII. Fejezet, 67/A § (1) (2). bekezdései az irányadóak.

Hátrányos helyzetű gyerekek vannak roma és magyar családokban is. A hazai roma-magyar problémákra adhat megoldást, hogy az együttneveléssel a gyerekek elfogadják egymást, s a korábbi negatív előítélet csökken. E mellett van egy sajátos nevelési igényű gyermek, aki számára húzó erőként hat, egy erős csoport, a csoport számára pedig a segítségnyújtás egy új formája születik meg.

f) Szabadidő értékes eltöltésének elősegítése

Többen nem tehetik meg, nem kapnak lehetőséget különféle szabadidős programokon való részvételre. Ilyenek például a kirándulások, utazások. Ezek szintén közösségépítő hatással bírnak, de e mellett rengeteg alternatívát nyújt a gyerekeknek, új és új területeket ismerhetnek meg az életben. Gyakran a család nem ilyen programokra viszi el gyermekét. Természetesen az anyagi problémákon kívül ennek szintén több oka ismert. A Tanoda viszont ezt a

problémát oldja meg színesnél-színesebb programokkal, melyek fejlesztőek a gyerekek számára.

(Képek a Tanoda mindennapjairól a 2. mellékletben láthatóak.)

I.6. Kétdimenziós világ - internet. Miért olyan vonzó a serdülő fiatalok számára?

Az internet nem csak kommunikációs lehetőséget biztosít az embereknek, hanem beláthatatlan lehetőséget hordoz ezen a téren. Információkat tárolhatunk, továbbíthatunk bárhova, bármikor. Az internet *globális jellege* kiküszöböli a tér és idő akadályait, így ugyanabban az időben tud két ember két különböző földrészeken megtekinteni egy videót, vagy egy cikket. Amint felkerül az internetre egy információ bárki, bárhol megtekintheti, „eltűnhetetlen” marad. Az emlékezet szerepe is megváltozik, hívja fel rá a figyelmet Csepeli: ma már nem tanuljuk meg a szerzők pontos nevét, a címeket, mert tudjuk, hogy a Google megkeresi nekünk. Az internet egy szinte végeláthatatlan *szabadságot nyújt* a felhasználók számára, ellenben például a televízióval. Az internet, ahogy a nevében is félig benne van, *interaktív*: a használó szabja meg, hogy mit kíván látni, s ami számára érdekes, arra rákattint, vagy rákeres, és válogathat az információk közül. Ezzel szemben a televízió interaktivitása eltörpül, ez esetben maximum az számít interakciónak, hogy a televízió néző csatornát vált. Az információ ebben az esetben attól függ, amit a műsorszerkesztők választanak, nincs alternatíva. Az interneten a fiatal egy témát többféle megközelítésben szemlélheti, s rajta múlik, melyik információt választja. Ennek a szabadságnak pozitívuma a gondolkodás arról, mit keresünk, mit szeretnénk látni. Ha többféle tartalmat olvasunk az adott témáról, akkor nyitottabbak lehetünk, bővíthet szemléletünk. A televíziónál erre kicsi az esély, bár ez attól is függ milyen minőségű és mennyiségű TV-csatornával rendelkezik az ember. Az internetes kommunikációra visszatérve a szabadság ott mutatkozik meg, hogy pl. a Facebook felhasználó bárki adatlapját megnézheti, ha a beállításai engedik, akkor mások képeit is. A tag eldöntheti, hogy magáról milyen adatokat ad meg, melyik ismerőse láthatja aktivitását, s ő mely embereket akarja látni. Ha akar ír az üzenő falra, amit mindenki lát, akinek megengedi, de ha akarja, törölheti is az üzenetet.¹²

Az internet rendkívül *kényelmes* szórakozási lehetőséget nyújt a felhasználók számára. Otthon vagy a buszon, szinte bárhol lehet üzenetet küldeni, képet megosztani. A barátok

¹² Csepeli György, Prazsák Gergő (2010): *Örök visszatérés? Társadalom az információs korban*, Jósöveg Kiadó, Budapest, 11-13.

folyamatosan értesülnek egymásról, kivel mi történt, milyen eseményre fogadta el a meghívást stb. Az embernek ki sem kell szállni kényelmes foteléből, s máris egy barátjával beszélgethet az interneten. Ha valamit szeretne megnézni, az okostelefon kéznél van, még akkor is, ha a jelenlegi időjárás érdekli az illetőt: könnyebb az ölében lévő telefont/ laptopot/táblagépet „izzítani” mint kinézni az ablakon.

Amikor az ember egy internetes közösség világába belép, egy újfajta személyiséget vesz fel, Tari Annamária, egyik művében így fogalmazza meg az amerikai kutatók¹³ által felfedezett jelenséget: „Az internet drámai eltolódást okoz az identitásban és a viselkedésben. Beleszól és átalakítja az otthoni életet, a párkapcsolatokat, a szülői képességeket, vagyis azt, hogy „kik vagyunk mi”.” Az új személyiséget online személyiségnek hívjuk, mely működtetésének komoly veszélyei vannak a serdülőkre, gyerekekre nézve, hiszen náluk az identitás és a szocializáció folyamata még zajlik.¹⁴ Meglátásom szerint az internet egy olyan színteret ad az embernek, ahol folyamatosan oszthat meg bármilyen információkat magáról, s ezekre az információkra folyamatosan érkeznek a visszacsatolások. A fiatalok számára különösen fontos a visszatükrözés, a pozitív visszajelzésekért „küzdenek” nap, mint nap. Facebook-on a „like” (tetszik gomb)¹⁵ szerepe a visszacsatolásban merül ki. Időről időre, ahogy a személy használja az internetet, egy új személyiséget épít fel magának, amit gyakran el is hisz offline módban is. Retusált, szerkesztett fényképek, videók és szövegek megosztásával egy egészen más lényé alakul át az illető. Egy önmaga számára is pozitív énképet épít fel, amit megerősít a pozitív visszacsatolás az ismerősöktől, azaz a „like”. Az internetnek tehát vonzó oldala ez a lehetőség, hogy a szégyellős, önbizalom hiányos ember is pozitív visszatükrözésre találjon. Az új személyiség, ha radikális irányba mozdul, tehát tele van igazából hamis tulajdonságokkal, akkor már álarcról beszélhetünk – véleményem szerint. Ehhez kapcsolódik az internet másik jellemzője, az *anonimitás*, tehát az, hogy szinte teljesen leellenőrizhetetlen, hogy ki, valójában milyen ember ül a másik oldalon, akivel kommunikálunk. Ez egy kecsegtető lehetőség az önértékelési zavarokkal, szorongással küzdő fiatalok, gyerekek, de még felnőttek számára is. Természetesen, én is egyetértek azzal, amit az amerikai kutatók találtak, hogy az online személyiség, mint felszabadító erő is működhet, mert oldhatja a szorongást, a gátlást, s egy könnyedebb kommunikációt eredményezhet.

¹³ Kaveri Subrahmanyam és Patricia Greenfield (2008): *Online communication and adolescent relationships in The Future of Children*, 18.1.

¹⁴ Tari Annamária (2011): *Z generáció*, Tericum Kiadó Kft. Budapest, 122-131.

¹⁵ Minden felhasználó kommentjei, üzenőfali kiírásai, képei alatt van ilyen gomb, amire más felhasználók rákattinthatnak. Azok nevei, akik erre rákattintottak, bárki számára láthatóak lesznek.

I.6.1. Internetes közösségek

Az internetes közösségek az elmúlt 10 évben hatalmas méreteket kezdtek öltetni. Eleinte a közösségi hálók, pl. a Facebook, fiatalok által uralt terep volt, ők alkották a közösséget, mára viszont egyre bővültek a korcsoportok. Az interneten közösséget alkothat egy azonos „blogot”¹⁶ olvasók csoportja, fórumokat, *chat*-¹⁷ szobákat használók, vagy online többszereplős játékok, szerepjátékokat használók. A lényeg, hogy az emberek számára egy új szintér nyílik a meg a kommunikáció és a csoportosulás terén.

¹⁶ Internetes napló, egy adott téma köré rendezve. pl. iskola, anyaság, hétköznapi csodák

¹⁷ Azonnali üzenetküldésre alkalmas weboldal, a bejelentkezett felhasználók számára.

1.6.2. Közösségi hálózat: Facebook, az internet főtere

Ma az ismeretségi hálózatok között a legkiemelkedőbb 2009 óta a Facebook, ami Mark Zuckerberg nevéhez fűződik, s 2004-ben kezdte meg működését. Mint felhasználó, jómagam is meglepődök, milyen gyorsan változik ez a színtér is. Nem csak a funkciók, hanem napról-napra alakulnak különböző csoportok, egyre inkább specializálódva az emberek igényeinek megfelelően. Az emberek, a fiatalok igénylik ezeket a csoportokat, s még harcolni is készek értük. Mint már említettem, a tizenéves fiatalok igénylik leginkább a kortársaiktól érkező visszajelzéseket. A Facebook oldala éppen ezért – mint már írtam a fejezet elején – egy nagyon népszerű weboldal lett, ahol a gyerekek „like”-okat gyűjthetnek önbizalmuk növelése érdekében. A fiatalok tudni szeretnék, ki mit gondol róluk: öltözködésről, stílusról, viselkedésről, mások hozzájuk fűződő viszonyokról stb. Ennek érdekében gyakoriak egyfajta képmegosztások, példaképpen a mellékletben elérhető néhány típus. (ld.: 1. Melléklet) Megérthető tehát, hogy olyan társaságban szeretnének lenni, ahol könnyebben megoszthatják véleményeiket egymásról. Az interneten nem kell attól tartani, hogy elpirul az egyik fél, de e mellett negatívum, hogy azt se lehet tudni őszinte-e.

1.6.3. Online játékok

Az internetes közösségek egy másik nagy oldala az online játék, melyekkel játszva más emberekkel egy újfajta közösség alakul ki. A szereplők gyakran maguk kreálhatják meg karakterüket, külső és „belső” (játékban) jellemzőiket, a valós „én” anonim marad. Egy új világot teremt magának a tinédzser, ahol olyan dolgokat tehet meg, amit a valós életben nem lehet. Gyakran számukra az offline lét épp emiatt szinte unalmas, nem „pörögnek” úgy az események, nem kontrollálhatják azokat, hiszen a felhasználók többségében gyerekek még, s szüleiktől függenek. A világhálón viszont minden meg van engedve. A játékoknak lehet személyiségfejlesztő hatása is, ha a fejlesztő erre a pontra irányítja a játékot, de sajnos, a játékgyártóknak a bevétel, a fogyasztás a cél, nem pedig a személyiségfejlesztés.¹⁸ Az avatár¹⁹ építése mellett, a felhasználók versenyeznek egymással, s a siker elérése önbizalmat ad. Ezt erősítik a toplisták, a jutalmak, a társak elismerése.

¹⁸ András Bálint: *Világok hálózata – Szerepjáték az interneten*, Mindennapi Pszichológia Online Magazin, <http://www.mipszi.hu/cikk/090626-vilagok-halozata-szerepjatek-interneten>, letöltve: 2014-05-25)

¹⁹ Egy személy webes reprezentációja, ami lehet fotó, kép, ikon

I.6.4. Veszélyek

Az internetes szabadságnak azonban veszélyei is vannak. Törvényileg szinte alig ellenőrizhetők a tartalmak, s ezeket bárki megnézheti, letöltheti. A kötelező sablon általában felnőtt tartalmaknál egy kérdés, ami az illető életkorára vonatkozik, pl.: „Elmúltál már 18 éves?”, amire igennel vagy nemmel lehet válaszolni. Ha igennel válaszolunk, tovább enged a kívánt oldalra a rendszer, ha nemmel, akkor másik oldalra irányít. De melyik kíváncsi fiatal vallja be, hogy „nem, nem múltam el 18”? Senki nem ellenőrzi, képtelenség is lenne, hogy a számítógép előtt ülő hány éves. A gyerekek tehát teljesen védtelenek a tartalmakat illetően. Egyre fiatalabban, s egyre gyakrabban interneteznek, köszönhető az okos telefonok, és táblagépek villámgyors elterjedésének. Internethálózat szintén beszövi a belvárosokat, szórakozóhelyeket. Ezekre a hálózatokra gyakran bármiféle kód nélkül lehet csatlakozni, a gyerekek tehát már bárhol és bármikor használhatják a hálózatot.

Habár pozitívuma az internetes kommunikáció elterjedésének, hogy a fiatalok kommunikációja fejlődik, rákényszerülnek az olvasásra, legyen az egy humoros cikk, vagy videó feliratozva, de problémát is szül, hogy elterjedt a köznapi nyelvben is a túlzott szleng, rövidítések, nyelvtani hibák.

Az amerikai kutatók szerint a kommunikáció abban a tekintetben is változott, hogy a serdülők és szüleik között egyre nagyobb a gát, egyre kevesebbet kommunikálnak. A telefon valódi funkciója – hogy telefonáljunk – jórészt a szülőkkel történő kommunikációban merül ki a tinédzsereknél, egyébként a telefon már inkább egy számítógéphez hasonlít manapság. Tari Annamária azt is megállapította, hogy minél lazább egy családi szerveződés, ahol a szülők kommunikációja nem hiteles, ott hamarabb válik vonzó felületté a gyerekek számára a világháló. A Pew Internet egy 2010-es kutatásából pedig az derült ki, hogy a gyerekek interneten eltöltött ideje összefügg a családi egzisztenciális szinttel: a szegény családokból kikerült gyerekek 80%-a internetezik naponta, míg a gazdagabbakéból 62%. Ez a megállapítás is alátámasztja azt, hogy a rosszabb szociális háttérrel rendelkező gyerekeknek még nagyobb szükségük van a megfelelő közösségre, ami nem csak óvó-védő funkciót tölthet be életükben, hanem a szociális kompetenciák fejlődéséhez is hozzásegíti őket.²⁰

I.7. A szociális kompetenciák

²⁰ Tari Annamária (2011): *Z generáció*, Tericum Kiadó Kft. Budapest, 122-127.

Az alapképzés alatt több kurzus fő témáját alkotta a szociális kompetenciák elmélete, hiszen a szociálpedagógia egyik feladata ezek fejlesztése, erősítése. Maga a szociális kompetencia, viselkedés és kognitív jellegű dimenziók összessége. Ezek a dimenziók egymáshoz lazán kapcsolódnak, mivel nincs merev struktúrájuk, azaz helyzetfüggők. A szociális kompetenciák fejlődésében kulcsfontosságú szerepe van annak, hogy az adott gyermek érzelmi nevelése hogyan történik, mivel ez adja az alapot a szociális kompetenciák fejlődéséhez. Daniel Goleman az érzelmi kompetencia egyik összetevőjének tartja az említett kompetenciákat. Ezek konkrétan a társas kapcsolatok irányításában játszanak szerepet: mások érzelmeinek felismerése, empátia, a társakhoz kapcsolódó érzések kifejezése, pl. antipátia, empátia stb. Idetartozik a vezetés, utánpótlás, követés képessége, tehát olyan emberi viselkedésforma, ami egyike annak, mely emberré tesz bennünket. A gyerekek mintakövetők, felnőtten játszanak, később társaik viselkedését is utánozzák.

Ahogy Stephens (1984) már korábban megállapította, a szociális kompetencia összetevői a következők

- „Személyközi viselkedés: konfliktuskezelés, aszertivitás, figyelemfelkeltés, üdvözlés, segítség másokon, viselkedés- és játékszabályok betartása, mások elfogadása.
- Önmagunkkal szembeni viselkedés: következmények vállalása, etikus viselkedés, jó és rossz elkülönítése, érzelmek kifejezése, pozitív énkép, önelfogadás, felelősség a tanulásban, kapcsolatokban.
- Feladattal kapcsolatos viselkedés: kommunikáció feladatvégzés közben, figyelés, csoporton belüli aktivitás, együttműködés, mások előtti szereplés vállalása.
- Környezeti viselkedés: a környezet megóvása, étkezési viselkedés, közlekedés.”²¹

A korábbi gyakorlatban jellemző volt, hogy a közösségfejlesztés osztály szinten valósult meg. A gyorsuló modernizáció következtében, mint láttuk az előzőleg írottak alapján is, áttevődött az internetre – az közösségi igény megmaradt. Bizakodásra ad tehát okot, egy eredményeket felmutatni képes szemtől-szembeni közösséggel is találkozni.

²¹ Németh Gáborné Doktor Andrea (2008): A szociális kompetencia fejlesztésének lehetőségei az iskolában in. *Új pedagógiai Szemle*, 58. évf. 1. sz. 2008. január, 23-34. <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00120/2008-01-ta-Nemeth-Szocialis.html> letöltve: 2014. szeptember 26.

A következő fejezet vizsgálataim és adatgyűjtéseim módszereit és eredményeit tartalmazza.

II. Nagyító alatt – empirikus vizsgálatok

Hipotéziseim bizonyításához a Facebook–ot és a Tanodát választottam vizsgálati színteremnek, mivel mindkét helyen jelen van a vizsgált minta, azaz a 13-18 éves, serdülő korosztály. A Facebook képviseli az online színteret, a Tanoda pedig a szemtől-szembeni közösségeket

II.1. Interjú vizsgálat a Motiváció Tanodában

II.1.1. Helyzetelemzés

Mint az már az I. fejezetben írtam, a Tanoda egy jelentős színtér lett az ide járó fiatalok életében. Az egy éves működés után létrejött struktúraváltás, a gyerekek megerősítése a felkészítő tábor segítségével megannyi pozitív változást eredményezett a fiatalok gondolkodásában. Jelenleg 26 gyermek jár ide rendszeresen, ami az idő múlásával egyre megszokottabb időtöltés lett számukra. Lehet nagyvonalúan, de ki merem állítani, hogy ide minden gyermek szeret járni, s nem csak azért, mert tárgyi, és anyagi feltételekkel támogatják a gyerekek tanulmányi előmenetelét, hanem azért is, mert itt egy igazi közösség tagjai lehetnek, ahol mindenki véleménye számít, s ahol megjelenik a közös érdek. A gyerekek befolyásolói, alakítói a változásoknak, véleményükre hallgatnak a vezetők. Egy gyermekközpontú, a kisebbséget befogadó közeg várja őket, ahol minden az ő érdekükben, ő értük történik.

II.1.2. A vizsgálat módszere

Vizsgálati módszernek a szóbeli kikérdezést választottam. Mivel kutatási alanyaim gyerekek, ezért úgy gondoltam, hogy kellemesebb módszer számukra egy kötetlen beszélgetés, mint egy kérdéssor, amire válaszolniuk kell, s netalán az iskolai dolgozatokat juttatja eszükbe. A szóbeli kikérdezés előnye, hogy a kérdező biztos lehet abban, hogy a bevont személyek biztosan válaszolnak a feltett kérdésre, s a kialakult kommunikációs kapcsolat a két fél között mélyítheti, gazdagíthatja az interakciót. A szóbeli kikérdezésen belül az egyéni kikérdezést választottam, ezen belül pedig strukturálatlan interjút, strukturálttal ötvözve. Mivel serdülő gyerekekről van szó, egymás jelenlétében máshogyan

kommunikálnak, gyakran kommunikációjuk tartalma is különböző. Habár nem kizárt, hogy egy jól irányított csoportos beszélgetés is sikeres lehet, én mégis biztosabbnak éreztem egyénileg megkérdezni őket. Azért strukturálatlan interjút választottam, mert kutatásom személyei tinédzserek, akik preferálják a kötetlenséget, szeretik kimondani véleményüket. A strukturálatlan interjú hasonlít egy köznapi beszélgetéshez, nem követi szigorúan az előzetesen megírt kérdéssort. Fontos, hogy a kérdező tudjon improvizálni, hiszen nem lehet felkészülni előre. Alkalmazása a kutatások tájékozódó, problémafeltáró szakaszában lehet szükséges, s az itt kapott információk új irányt adhatnak egy másik kutatáshoz.²² E mellett tartalmazott olyan kérdéseket, melyeket szigorúan követtem (Pl. Mióta jár a gyerek a Tanodába?), mert fontosnak tartottam, hogy az adott válaszok összehasonlíthatóak legyenek. Így strukturálatlan interjút készítettem, néhány strukturált kérdéssel kiegészítve.

A megkérdezett gyerekek 13 éven felüliek, mivel a dolgozatom témájának érintettjei a serdülő korosztály. Ezek a gyerekek kommunikatívak, gyakran, és szívesen elmondják véleményüket, szeretik képviselni társaikét is. Az interjú helyzet nem okozott számukra kényelmetlenséget, szívesen vettek részt a kutatásomban. (A 4. melléklet tartalmazza az interjúk szöveges formáját.)

II.1.3. Kérdéskörök

Készített interjúim általában 10 kérdésből tevődtek össze, s az alábbi kérdésköröket foglalták magukba:

- Tanodába járás okai
- A Tanoda pozitívumai
- A Tanodai lét következményei
- Kapcsolattartás módja a Tanodai közösséggel
- Bizalmas felek a felmerülő problémák esetén
- Egyéni időtöltések a Tanodán kívül

II.1.4. A vizsgálat helyszíne, ideje

²²Nádasi Mária (2004): A kikérdezés in.: Falus Iván (2004): *Bevezetés a pedagógiai kutatások módszereibe*, , Műszaki Könyvkiadó, Budapest

A vizsgálat helyszínének a Tanoda irodáját választottam, ahol kényelmesen, és a Tanodai zajaitól kissé elkülönülve sikeresen tudtam feltenni kérdéseimet. Az interjú egészét diktafonnal rögzítettem, a pontos adatok érdekében, illetve hogy minden figyelmem a gyerekekre tudjon fókuszálni. Az interjúk felvételére szüneteket, foglalkozások közötti hézagokat jelöltem ki, egyrészt azért, hogy a csoportok napi rendjét ne zavarjam meg, másrészt azért, hogy az interjúadás ne egy kibújási lehetőség legyen a gyerekek számára pl. a kevesek által kedvelt matematikatanulás alól.

II.1.5. Az elemzés módszere

Céлом az volt, hogy interjú felvétele után kapott szöveget valamilyen egyszerű matematikai statisztikai eljárással számszerűsítsem, hogy az adatok sokkal kezelhetőbbek, elemezhetőbbek legyenek. A 1. számú táblázat szemlélteti az eljárást. Annak érdekében, hogy ez létrejöjjön, először a kérdéskörökhöz kapcsolódó adatokat gyűjtöttem ki, illetve a hozzájuk tartozó válaszlehetőségeket, melyek a résztvevő gyerekek válaszaiban megjelentek. Így tehát van olyan kérdéskör, ahová három, van ahová négy válaszfajta is tartozik. Minden gyermeknek a kérdéskörökhöz kapcsolódó válaszát 1-el jelöltem az adott válaszfajtnál. Végezetül pedig készítettem egy olyan sort, melyben az átlagot, a válaszfajtákra adott gyakoriságot lehet megtekinteni.

II.1.6. A kapott adatok elemzése

Az 1. táblázat szemlélteti tehát a kapott adatokat. Leghangsúlyosabban az látszik, hogy a gyerekek számára a barátok jelenléte adja meg a Tanoda egyik pozitívumát. A *'Tanoda pozitívumai'* kérdéskörben 5-ből 5 gyermek válaszolta azt, hogy barátok jelenléte pozitív számára. Ez természetes, hiszen ebben a korban kiemelkedő jelentősége van a kortárs csoportokhoz való tartozásnak. A gyerekek mindegyike pedig Facebook-on tartja a kapcsolatot Tanodás ismerőseivel, amikor zárva van a hely. Hangsúlyosnak – ha nem is oly mértékben, mint az előző szempont – számítanak azok a kérdéskörök is, melyekre 5-ből négyen adtak ugyanolyan vagy hasonló választ. Öt darab ilyen „négy pontos” válasz született. Az első, amiben négy gyermek is egyetért, az hogy azért járnak a Tanodába, hogy tanuljanak. A második ugyanebben a kérdéskörben – a Tanodába járás okai – az itt körülvevő közösség volt, amit majdnem az összes megkérdezett válaszolt. A harmadik „négy pontos” a Tanodai pozitívumai kérdéskörből került ki, s négy gyermek választotta azt, hogy a mentorok

személyisége pozitívum. A negyedik kiemelkedő válasz a „Tanodai lét következményei” című kérdéscsoportban született: négyen tapasztalták azt, hogy mióta a Tanodába járnak jobbak a tanulmányi eredményeik. Az ötödik pedig a „Bizalmas felek a felmerülő problémák esetén” című kérdéskörben jelent meg: négy gyermek fordul személyes probléma esetén a mentorokhoz. Hangsúlyosnak vélem azokat a válaszfajtaakat is, amelyeket csak egy-egy gyereknél jelenik meg. A „Tanoda pozitívumai”-ban egy gyermek mondta azt, hogy az unalom elkerülése miatt jár rendszeresen a Tanodába. A „*Tanodai lét következményei*”-ben három olyan válaszfajta is keletkezett, melyeket csak egy-egy gyerek mondott: egy válaszadó mondta azt, hogy mióta Tanodás több időt tölt a barátaival (habár az is lehet, hogy logikusnak gondolták ezt a következményt, miután a barátaik miatt járnak be.) Egy válaszadó számára az lett a Tanodába járás következménye, hogy kevesebbet van otthon, egy gyermek számára pedig az új közösségbe való tartozás hatására fejlődött a kommunikációs, szociális készsége, s könnyebben ismerkedik. A „Kapcsolattartás módja a Tanodásokkal” című kérdéscsoportban is találtam olyan válaszokat, melyeket csak egy-egy gyermek választott. Ilyen pl. az, hogy egy válaszadó általában nem tartja a kapcsolatot társaival a Tanodán kívül, illetve egy gyermek nyilatkozta úgy, hogy a Facebook-on kívül az iskolában, illetve otthon (mivel a Tanodás társa rokon) tartja a kapcsolatot. Egyik interjúalanyom említette, hogy probléma esetén „felhívja” Tanodás barátnőjét telefonon, mégis, a „kapcsolattartás kérdésnél” senki sem említette, hogy telefonon kommunikálnának egymással. Egy gyerek mondta azt, hogy ha problémája van, akkor a családjához fordul, illetve egy másik gyermek válaszolta azt, hogy ha nem a Tanodában van, akkor többek között a családjával tölti szabadidejét.

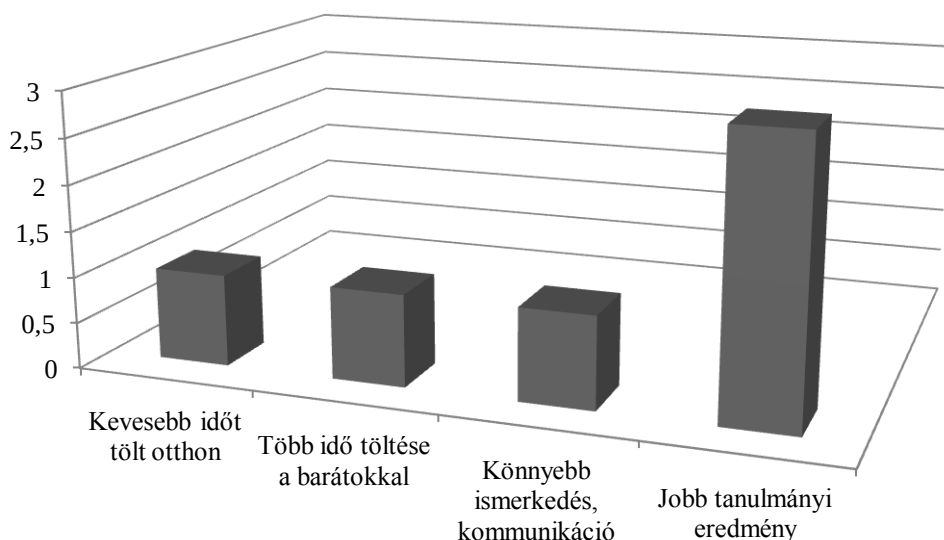
1. táblázat Az interjúk szöveges adatainak statisztikai mutatói

Kategóriák	Válaszok	Interjúalanyok					Σ
		K.D.	K.T.	B.D.	B.A.	B.L.	
Egyéni időtöltések a Tanodán kívül	Családdal van					1	1
	Egyedül tanul, játszik, sportol	1	1			1	3
	Más barátokkal van	1		1		1	3
	Házimunka				1		1
	Unatkozik	1		1			2
Bizalmas felek felmerülő problémák esetén	Mentorok	1	1	1		1	4
	Család	1					1
	Barátok			1	1		2
Kapcsolattartás módja a Tanodai közösséggel	Más színtereken		1				1
	Facebook	1	1	1	1	1	5
	Telefon						0
	Nem tartja a kapcsolatot			1			1
A Tanodai lét következményei	Könnyebb ismerkedés, kommunikáció		1				1
	Kevesebb időt tölt otthon				1		1
	Több idő barátokkal					1	1
	Jobb tanulmányi eredmény	1	1	1		1	4
A Tanoda pozitívumai	Unaloműző			1			1
	Programkinálat		1		1	1	3
	Mentorok személyisége	1	1	1		1	4
	Barátok	1	1	1	1	1	5
	Jobb tanulmányi eredmény	1			1	1	3
Tanodába járás okai	Szereti		1	1			2
	Közösség	1	1		1	1	4
	Tanulni	1	1		1	1	4

II.1.7. A kapott adatok összegzése

A statisztikai módszerrel kapott adatok alapján, kijelenthetjük, hogy a megkérdezett gyerekek számára a Tanodában található közösség, a barátok jelentik azt az egyik vonzerőt, ami miatt érdemes eljárniuk oda. Ezek a gyerekek –mint a legtöbb mai tinédzser – természetesnek véli, s használja az internet adta lehetőségeket (Facebook) a kapcsolattartásra. Többségüknek fontos, hogy milyen a tanulmányi eredményük, s tudják azt, hogy ehhez hol találnak segítséget. Többüknek számít az, hogy milyenek a mentorok személyisége, és ez is vonzó erőként hat a Tanodába járással kapcsolatban. A Tanoda pozitívumai között a legtöbben szintén a barátok jelenlétét, a mentorok- és az itt létrejött közösség jellemzőit tartják fontosnak. Többek számára szintén fontos pozitívum a tanulásban való segítségnyújtás, és az unaloműző tevékenységek széles kínálata.

Szinte egyöntetűen egy a gyerekek véleménye abban a kérdésben, hogy milyen jövőbeli változást tapasztaltak a Tanodába tartozás óta. A gyerekek közül négyüknek jobb lett a tanulmányi eredménye, aminek megszületését abszolút a Tanodának tulajdonítanak. (ld.: 1. grafikon) Az is kiderült, hogy majdnem az összes gyerek számára mentoraik jelentik azt a bizalmas partnert, akihez fordulhatnak felmerülő problémák esetén.

1. grafikon: A Tanodába járás óta észlelt változások

A Tanodán kívüli egyéni időtöltések című kérdéskörben többféle válasz is érkezett. A gyerekek szabadidejükben más barátokkal vannak, vagy otthon, ahol unatkoznak. Van, aki

segít a házimunkában, van, aki elmegy otthonról barátaival, illetve van, aki egyedül is feltalálja magát: játszik, tanul, sportol stb. Többen említették, hogy amikor otthon vannak, használják a Facebook-ot, illetve fontos kapcsolattartási eszközként is funkcionál. Biztosra nem lehet tudni, hogy ezek a gyerekek mennyi időt töltenek az online közösségben, de tény, hogy ők is kihasználják az internet adta lehetőségeket. Ahhoz, hogy teljes képet kapjak a serdülők Facebook használatáról a következő fejezetben leírt vizsgálatot végeztem el a megnevezett weboldallal kapcsolatban.

II.2. Facebook kutatások, adatok, tények

A Facebook szabályzatának értelmében csak 13 éves felüliek regisztrálhatnak, s a 18 éven aluliaktól, néha bekéri a website személyi igazolványuk másolatát, hogy megbizonyosodjon a fiatakorúak személyazonosságáról. (Hogy ez valóban megtörténik-e, azt nem lehet tudni.) A gyerekek teljesen magukra vannak hagyva, hiszen önállóan dönthetik, el milyen információkat írnak magukról adatlapjukon, küldenek el másoknak. A www.facebook.com Gyakran Ismételt Kérdéseiben találtam az alábbi „párbeszédet”.

– „Gyermelem Facebook-fiókja blokkolva van, vagy le van tiltva.

– Gyermekek a Facebook-fiókjához kapcsolódó e-mail cím használatával kérheti a döntés visszavonását. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy mivel a Facebook 13 éves életkorú és annál idősebb tagjai szabályok fióktulajdonosnak tekinthetők, neked nem tudunk információt adni, illetve nem tudunk eljárni a kérésedre a fiókkal kapcsolatban.”²³

A Facebook-on vannak szabályok, erkölcsi normák, de ezek betartatásáért nem tudnak felelősséget vállalni. A szülők nem tehetnek semmit, nem kapják meg gyerekeik belépési adatait sem, hiszen a 13 év feletti gyermek már fióktulajdonos lehet.

Hiába van a fentebb említett korhatáros Facebook regisztráció (13 év), csak egyszerűen egy kitalált születési évszámot írnak be a gyerekek. Egy évvel ezelőtt még élt az a szabályozás a Facebook-on, hogy a 13-17 éveseknek korlátozták megosztásait, s csak azok láthatták bejegyzéseiket, akik ismerőseik voltak, vagy ismerőseik ismerősei láthatták, de ez mára megszűnt.

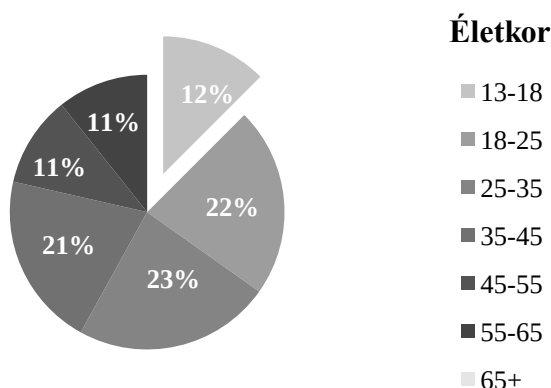
II.2.1. *Elmúlt évek statisztikai adatai*

Számszerű friss statisztikák gyűjtéséhez egy naprakész internetes oldalt használtam fel, a Social Daily-t. Ez egy olyan oldal, mely 240 ország Facebook statisztikáit gyűjti össze, a felhasználók típusaitól, jellemzőitől kezdve mindennapos szokásaikig. Azért előnyös erről a weboldalról gyűjteni adatokat – azon kívül, hogy nagyon megnyerő szemléltetőeszközöket, grafikonokat használ – mert a Facebook szerveréről naponta gyűjt adatokat. A statisztikák a felhasználók Facebook-os aktivitásain alapulnak, tehát a kedveléseken, bejelöléseken, bejelentkezéseken, fotó- és videó feltöltéseken és *IP cím*²⁴eken alapulnak.

²³ www.facebook.com - Gyakran Ismételt Kérdések, letöltve: 2014. szeptember 6.

²⁴ Egyedi hálózati azonosító

Jelenleg Magyarországon alig kevesebb, mint négy és félmillió Facebook felhasználó él. Az összes felhasználónak 15%-át teszi ki a 13-18 éves korosztály, ez tehát 640 ezer gyermeket jelent. Az elmúlt évek statisztikái nem szerepelnek az oldalon, ezért azokat egy másik internetes forrásból gyűjtöm ki.²⁵

2. grafikon: Magyarország Facebook felhasználóinak korosztályok szerinti megoszlása

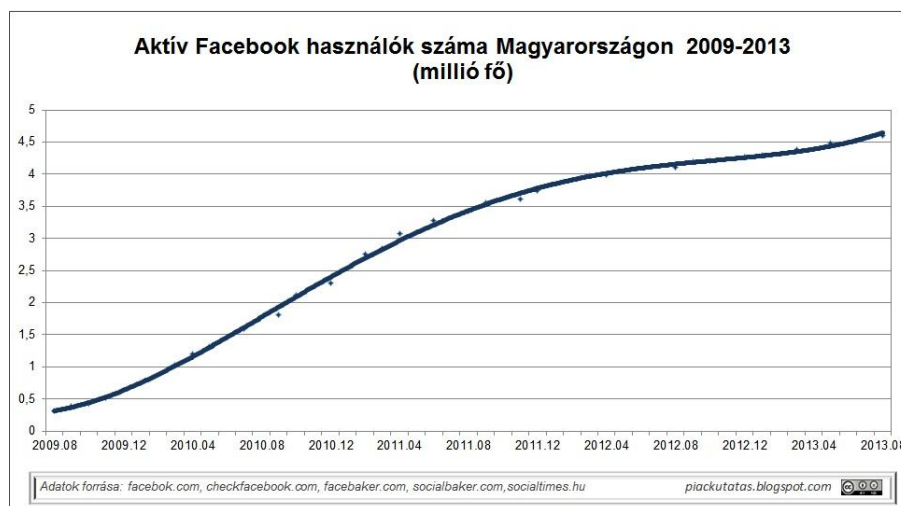
A Facebook magyar változata hazánkban 2008-ban indult útnak. Három év alatt több mint 3 és félmillió felhasználója lett, 2012-re pedig elérte a 4,3 milliós felhasználói számot. „...a Facebook magyar regisztrált felhasználóinak a száma 2009. november eleje óta 2012. december végéig – alig több mint három év alatt – körülbelül 430 ezer főről 4,3 millió főre nőtt.”²⁶ A hirtelen ugrás a regisztrálások megnövekedésében a 2011-es év második fele volt, ekkor ugyanis néhány hónap alatt több százezren regisztráltak fel.²⁷

Egy piackutatással foglalkozó internetes oldalon megjelent, 2013-ban készített Facebook statisztika látható alább.

²⁵ <http://analytics.socialdaily.com/hu/facebook/countries/hu/> letöltve: 2014. június 24.

²⁶ Gárdos Attila: Magyar Facebook Statisztikák - 2012 (2013) <http://kozmedia.blogspot.hu/2013/01/magyar-facebook-statisztikak-2012.html> letöltve: 2014. május 25.)

²⁷ <http://www.mediattack.hu/facebook-statisztikak> letöltve: 2014. május 25.

3. grafikon: Magyarországi adatok²⁸

A grafikon jól szemlélteti, hogy néhány év alatt milyen erőteljesen növekedett a felhasználók száma.

II.2.2. Önálló kérdőíves vizsgálat a 13-18 éves Facebook felhasználók körében

Módszer

Mivel arról, hogy a magyar serdülő korosztálynak pontosan milyenek a szokásai a Facebook környezetében, egy 12 kérdésből álló kérdőívet jutattam el annyi fiatalhoz a közösségi hálón, ahányhoz csak tudtam. Az írásbeli kikérdezést, a kérdőívet (*ankét*) azért tartom jó módszernek a Facebook-os szokások feltérképezésében, mert a kutatás helyszíne egyben a kutatás tárgya is, illetve reprezentatív minta biztosított, valamint nagyszámú fiatalhoz érhetnek el rövid idő alatt a kérdések. E mellett az elektronikusan kitölthető kérdőív szimpatikus a gyerekek számára. Hátránya, hogy nem lehetünk biztosak az eredmények valódiságáról, hiszen a kérdésekkel arról szerzünk információt, hogy a válaszadók hogyan nyilatkoznak, ez tehát nagyon szubjektív.

Kérdéskörök

Fő kérdéseim a veszélyekre fókuszálnak, vagyis arra keresnek választ, hogy a gyerekek vajon milyen mértékben és milyen fajta veszélynek vannak kitéve. A kérdésekkel pontosan

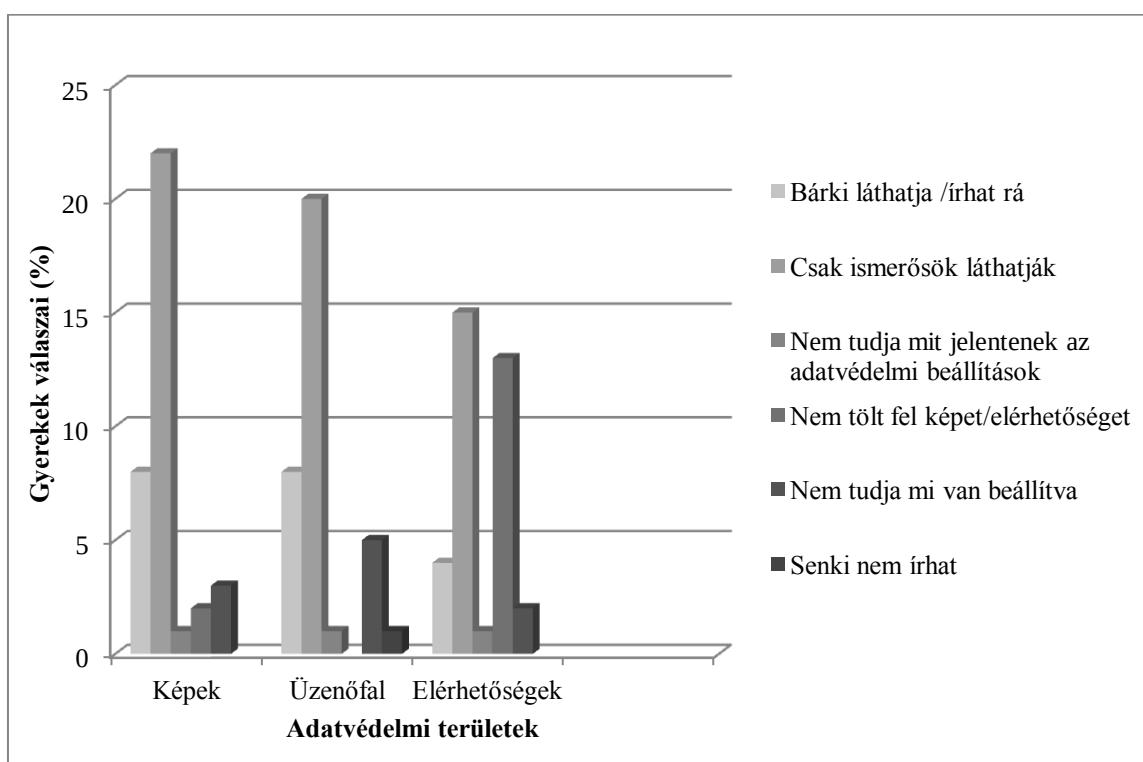
²⁸ Social Times: *Aktív Facebook használók száma Magyarországon (2009-2013)* grafikon (2013) <http://piackutatas.blogspot.hu/2013/08/aktiv-facebook-hasznalok-szama.html> letöltve: 2014. szeptember 25.

olyan információkat gyűjtöttem össze, mint: alap demográfiai adatok (kiegészítő kérdések), regisztrálással kapcsolatos adatok, időtöltés az oldalon, adatvédelmi beállítások, negatív élmények, ismerősökkel és ismerkedéssel kapcsolatos adatok, valamint a Facebook preferált tulajdonságai a fiatalok szerint (zárt kérdések, kiegészítve önálló válaszlehetőséggel).²⁹ (A kérdőívet tartalmazó kérdések az 5. mellékletben olvashatóak.)

A kérdőíves kutatás kvantitatív eredményei

Összesen 58 fő vett részt kérdőíves vizsgálatomban. A legfiatalabb kitöltő 14, a legidősebb 18 éves. Átlagosan napi 7-8 órát töltenek kitöltőim a Facebook-on, amely eredményt egyszerű átlagolással kaptam

Az 4. grafikon jól szemlélteti az **adatvédelemmel kapcsolatos** beállítási szokásokat a fiatalok körében.

4. grafikon: Az adatvédelem beállítások a 13-18 évesek Facebook profilján

A képekkel kapcsolatban a legtöbb válaszadó nagyon óvatos, s csak ismerősei számára engedélyezett a feltöltött képek megtekintése (73%). A gyerekek 27%-ának pedig olyan opció

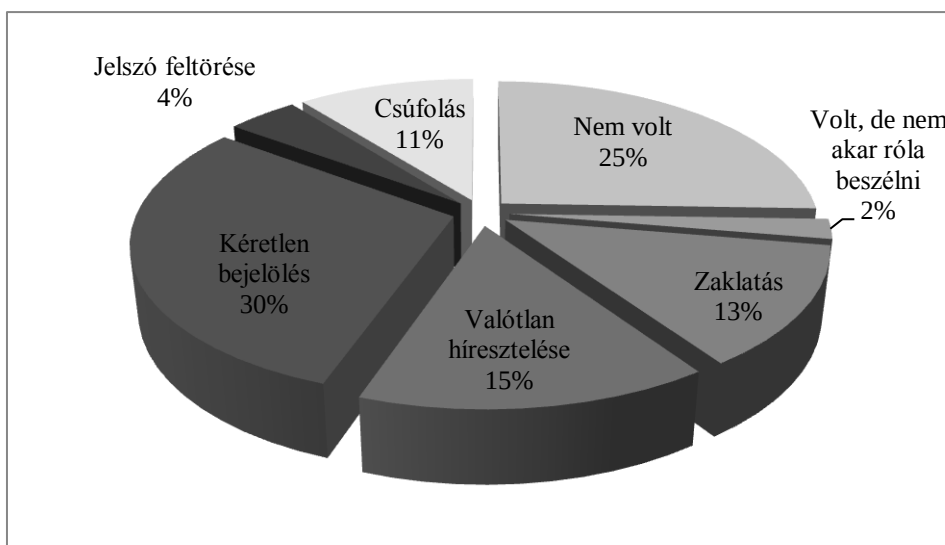
1. ²⁹ Nádasi Mária (2004): A kikérdezés in.: Falus Iván (2004): *Bevezetés a pedagógiai kutatások módszereibe*, Műszaki Könyvkiadó, Budapest

van beállítva, hogy bárki megnézheti képeit. A fotókkal kapcsolatos adatvédelmi beállításokkal 3% nincs tisztában, illetve 9%-uk nem tudja, mi van beállítva profiljukon.

Az *üzenőfali bejegyzésekkel*³⁰ kapcsolatban a következőkre jutottam: a kitöltők 69%-a beállította, hogy csak ismerőseik írhatnak oda. A gyerekek 30%-a olyan beállítással rendelkezik, hogy bárki írhat üzenőfalára. 3% nem tudja, mit jelentenek ezek a beállítások, és 6% pedig azt, hogy mi van profilján beállítva. 2%-a kitöltőknek pedig teljes tiltást állított be, tehát senki sem írhat oldalukra.

Az *elérhetőségekkel* kapcsolatban óvatosabbak a gyerekek. Válaszadóim 13%-nak adatlapján megadott elérhetőségeket bárki megtekintheti. Csak ismerőseikre korlátozza le a gyerekek 48%-a adataik megtekintésének lehetőségét. 43%-a pedig nem tüntet fel elérhetőséget adatlapján. 3%-nak nincs fogalma, mit jelentenek az adatvédelmi beállítások, 6% nem tudja, mit állított be.

A 5. grafikon a Facebook-on átélt negatív élményekkel kapcsolatos. A kitöltők 75%-nak volt már rossz élménye az online közösségben, legtöbbjüknek kényszerűen bejelölésekkel kapcsolatos. Ez lehet egy képen való megjelölés, illetve üzenőfali bejegyzésben, valamint az ismerősök kezdeményezhetik ezt a funkciót. Ilyenkor a bejelölt személy neve linkké válik, s arra rákattintva adatlapjára juthat bárki. A bejelölést szintén le lehet tiltani. A válaszadók negyedének nem volt negatív élménye a Facebook-on, illetve vannak, akik nem akarnak róla beszélni. Csúfolás, zaklatás, és valótlan híresztelés is előfordult válaszadóim körében. A jelszó feltörése is megjelent már néhányuk esetében.

5. grafikon: Negatív élmények a Facebook-on

³⁰ Az üzenőfalon keresztül híreket, információkat, weboldalakat és videókat is megoszthatnak a felhasználók egymással. Az emberek üzenőfali bejegyzéseit láthatják idegenek is (tehát nem bejelölt ismerős), ha erre vonatkozóan a személy nem állítja be a szükséges adatvédelmet. Ezen kívül az emberek írhatnak is más emberek üzenőfalára, ami szintén látható lehet bárkinek, a adatbeállításoktól függően.

A kikérdezésből az is kiderült, hogy a gyerekek 57 %-a nem igazolja vissza az ismerősnek jelölést, ha olyan embertől származik, akit nem ismer, mégis, egy következő kérdésben azt az eredményt kaptam, hogy a gyerekek 63%-ának van olyan „ismerőse”, akit valójában nem ismer.

Utolsó kérdésem a Facebook preferált tulajdonságaira kérdezett rá. A gyerekek 97 % azért szereti ezt a weboldalt, mert megkönnyíti az ismerősökkel való kapcsolattartást. 70%-uk szerint azért is jó, mert unaloműző, 43% szerint pedig azért is, mert megnevezteti őket. A gyerekek harmadának azért is preferált hely a Facebook, mert itt könnyebben lehet ismerkedni, privát-jelszóval védett közegben van, és lehetősége van kisebb közösség tagjának is lenni. Néhány válaszadó szerint az iskolai dolgokkal kapcsolatban pozitív a Facebook, illetve adatcserét is könnyen lehetővé tesz, pl. zene fájl, írásos dokumentum.

Összességében a gyerekek azért szeretik a Facebook-ot, mert egyszerűvé teszi a kapcsolattartást, és egyfajta kikapcsolódási lehetőséget ad számukra. Átlagosan majdnem *napi nyolc óra* Facebook aktivitás bárhogyan is számolunk, jelentős időt jelent. Kérdés az, hogy az eltöltött idő milyen szinten járul hozzá – ha egyáltalán hozzájárul – a gyerekek fejlődéséhez?

II.2.3. Zaklatás a Facebook-on, a vétkező oldaláról

Terepgyakorlatom a Csongrád Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat, Pártfogó Felügyelői Szolgálatnál végeztem, a fiatalokú bűnelkövetők osztályán. Gyakorlatom során sok érdekes, tanulságos esettel találkoztam, melyek között az egyik éppen a Facebook színterével kapcsolatos.

2014. szeptember elején érkezett a megkeresés a Szegedi Rendőrkapitányságról, hogy egy 17 éves fiút zaklatás büntette miatt vádolnak. Hogy a nevezett anonimitását megőrizzem, Istvánnak hívom. Tehát, Istvánt elkapták, kihallgatták, mert zaklatással gyanúsítják. Akit elméletileg zaklatott, feljelentette a rendőrségen. A rendőrség pedig behívatta Istvánt, s elkezdődött a büntetőügy. A pártfogó szolgálatot először környezettanulmány készítésére kérte fel a rendőrség. A környezettanulmány során kiderültek a pontos információk a zaklatással kapcsolatban. István részletesen elmondta a történeteket. Történt ugyanis, hogy volt egy másik fiú –nevezzük Jánosnak – akinek megtetszett István barátnője. Többször megjegyzéseket tett Istvánnak, hogy elveszi tőle barátnőjét. István nehezen viselte ezeket a

megjegyzéseket, s egyszer „tettlegesséig” fajult a dolog: István megfenyegette Facebook-on, személyes üzenet formájában. Ha szóban történt volna ugyanez a fenyegetés, aligha jutott volna István a rendőrségre, aki egyébként egyáltalán nem gondolta komolyan a dolgot, hirtelen felindulásból írt Jánosnak. János pedig kapva kapott az alkalmon, hogy ellenségét megleckéztesse: Ctrl+C, kimásolta a fenyegetést, kinyomtatta, s bevitte a rendőrségre. Mindennek lényege az, hogy amit a Facebook-ra felteszünk, elküldünk másnak, annak nyoma marad. István nem gondolta volna, hogy néhány rosszindulatú mondatból akkora ügy lesz, hogy rendőrségre kell mennie.

Természetesen ezzel a funkcióval együtt kell élni, s tudni kell – a fiataloknak leginkább – hogy a Facebook nem csak egy játszótér, hanem egy valóságos színtérre vált az életben, ahol a maguk módján szerelmek születhetnek, barátságok köttethetnek, de épp úgy a bűncselekmények és bizonyítékok létrejöttek is megfelelő táptalaj.

II.3. Szociális kompetenciák fejlődési lehetőségei a online közösségekben

Az első fejezetben említett szociális kompetenciák tapasztalataim, és véleményem szerint az online közösségekben, mint a Facebook, nem fejleszthetők olyan magas szinten, mint egy szemtől-szembeni közösségben. Ha arra gondolunk, milyen egy ismerkedés szemtől-szembe, és milyen a Facebook-on, jelentős különbségeket kell számba vennünk.

a) Ismerkedés az életben: szóbeli üdvözlést számos metakommunikációs jel követ, pl. mimika, gesztikuláció, testhőmérséklet változás stb. Az ismerkedés következő szakaszában információcsere történik, ami alatt szintén rengeteg non-verbális jelzéscsere történik.

b) Ismerkedés Facebook-on: az írásbeli üdvözlést, a másik szemébe nézése, és metakommunikációs üzenet helyett a másik fél adatlapjának megtekintése követ valószínűleg. Testünk reagálhat erre pozitívan, a metakommunikációs üzenet létrejön (pl. mosolygunk, vagy elpirulunk), de az üzenet nem jut el a másik félhez. A csak verbális jelekkel történő kommunikáció számos félreértéshez vezethet aztán, még ha az *emoticonok*³¹ segítenek is valamennyit. *Emoticonok* széles skálája található meg a virtuális térben. (ld.: néhány példa a 3.mellékletben).

Aki megszokja, hogy többségben az interneten kommunikál másokkal, később nehezebben ismerkedik. A szemtől-szembeni társalgás mintái nem alakulnak ki megfelelően, pl. kézfogásnál az egyén hirtelen nem tudja, melyik kezét kellene nyújtania (nem szokta meg a szituációt). Nem beszélve a szóbeli kommunikáció fejlődési megrekedéséről, érzelmek nem megfelelő felismeréséig. Az interneten a fiatalok nem kapnak (illetve már más formában) visszajelzéseket, melyek kiemelkedően fontosak számukra. A Facebook-on is kapnak természetesen pozitív- és negatív visszatükrözéseket, de ezek a virtuális térben már többféleképp értelmezhetőek lesznek (metakommunikáció hiánya miatt), vagy a visszajelzések egyáltalán nem őszinte vallomások.

Noha úgy tűnik, a közösségképződés folyamata sűrűsödött a Facebook felületén, léteznek ifjúsági közösségek, melyek működése pozitív hatással van a résztvevő fiatalok életére, kompetenciáira, akárcsak az első fejezetben bemutatott motiváció Tanodában is. A közösségbe járó diákoknak sem ismeretlen közeg az internetes populáció, bizonyára ők is

³¹ Hangulatjel, példákat ld.: mellékletben

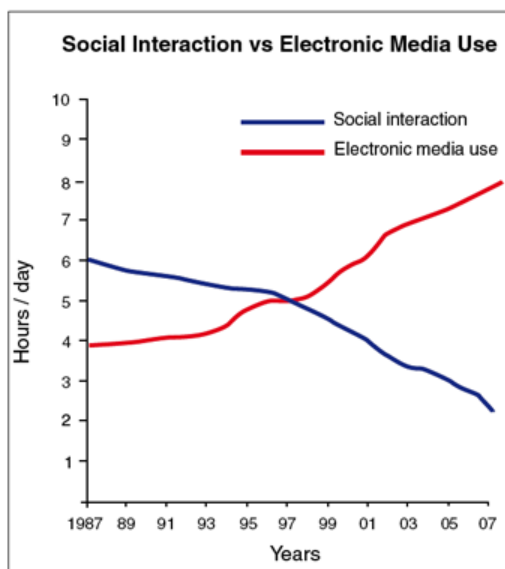
részei az internet adta lehetőségeknek, ami egyáltalán nem probléma, ha van egy erős társas közeg a gyerekek mögött.

II.4. Csökkenőben a szemtől - szembeni közösségek

Sajnálatos módon, az elmúlt évtizedekben egyre csökkentek az életszerű közösségek száma. Internetes keresőoldalakat használva azt találtam, hogy jelenleg olyan csoportok, közösségek léteznek, melyeket valamilyen ideológia tart egyben, s általában nem kontrollált csoportok, pl. számos politikai irányú közösség. A korábbi gyakorlattól eltérő módon léteznek ezek a csoportok, hiszen ma már más feltétel rendszer és elvárás mentén szerveződnek, tevékenységük is olykor kritikán aluli. (Pl. egyes rasszista hangvételű közösségek). A hitközösségek még mindig gyakoriak, ám lényegesen veszítettek népszerűségükből. Jelen vannak olyan közösségeik, mint az általam jellemzett Tanoda, de ezek fennmaradása a finanszírozási lehetőségtől függ. Az embereknek, az ifjúságnak kevés választási lehetősége van közösséget illetően. Aki pedig nem jár életszerű közösségbe, s szabadidejét otthonában tölti, kevesebbet kommunikál. Egy angol kutató, Aric Sigman megállapította, hogy a közösségi hálózatok túlzott használatának következtében az emberek kevesebbet kommunikálnak személyesen egymással, aminek következtében számos káros egészségügyi hatás felléphet. Az emberek elszigetelődésének jelentős oka az említett hálózatok elterjedése. Az előzőek fényében, véleményem szerint a közösségek eltűnése, lehet akár következmény is, mint egy evolúciós válasz az internetes hálózatok születésére. 1987 óta napjainkig drasztikusan csökkentek a szemtől-szembeni kapcsolatok, az elektronikus média használata pedig nőtt. (A 6. grafikon szemlélteti a jelenséget.) Az utóbbi pedig Sigman szerint rontja az emberek szociális készségeit, valamint azt a képességet, hogy tudjanak olvasni a testbeszédből.³² Sigman arra is rámutatott, hogy mióta az internet, s ezzel együtt a közösségi hálózatok elterjedtek, a családtagok egyre kevesebbet kommunikálnak egymással. Gyakoriak az olyan életképek, melyben minden családtag más helységben, elszeparálva tölti szabadidejét, általában valamilyen technikai eszközzel foglalkozva: okos telefon, okos televízió, laptop stb. Az emberek egyre több időt töltenek egyedül: sokan dolgoznak otthon egymagukban, az ingázók kénytelenek idejük több részét utazással tölteni. Egyre többen választják a szingli életmódot, s élnek egyedül. Egyfajta elidegenedés látszik a világ nagy

³² Online networking 'harms health', (2009) Eric Sigman kutatása, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7898510.stm>, letöltve: 2014. szeptember 5. önálló fordítás

részen, amellet, hogy a közösségi hálókön létrejött interakciók sokasága ennek ellenkezőjét mutatják.³³

6. grafikon: Személyes interakciók gyakorisága és elektronikus média használata húsz év alatt³⁴

Habár Sigman a brit társadalomra vonatkoztatja eredményeit, véleményem és mindennapi tapasztalataim szerint a magyar társadalmi mechanizmusokat is párhuzamba lehet állítani az eredménnyel. Az, hogy az interakciók csökkenésének a közösségek hiánya felróható ok-e, pontosan nem lehet tudni. Ennek pontos megállapításához többretű vizsgálatokra, és több évre lenne szükség.

II.4.1. Közösségfejlesztés a segítőszakmában

Főiskolai gyakorlataim során megfigyeltem, hogy milyen nagy jelentősége van annak, ha egy problémákkal küzdő ember segítséget kér valamilyen intézményben. Több olyan intézmény hivatott segíteni a bajba jutott embereken, s így többféle módja van annak, hogy egy ember belépjen a szociális ellátórendszerben. Egy jó szakember pozitívan használja szerintem ezeket az alkalmakat: hiszen lehetőség adódik arra, hogy egy adott problémával küzdő embernek (pl. szociális segélyigénylés miatt jön), adekvát segítséget, útmutatást adjon akár más életterületre is. Ezek a segítségek akkor a legjobbak szerintem, ha megfelelő

³³ Aric Sigman (2009) Well connected? The biological implications of 'social networking', *Biologists*, 56. évfolyam, 1. szám, február, http://www.aricsigman.com/IMAGES/Sigman_lo.pdf letöltve: 2014. szeptember 5. önálló fordítás

³⁴ <http://thewingsofthecarp.wordpress.com/2009/03/23/well-connected/> letöltve: 2014. szeptember 2.

közösséget, segítő közeget tudunk találni az egyén számára. Egy jól működő, életképes közösség az élet számos területén segíthet az egyénnek, legyen az akár tinédzser, akár idős ember. *„Az önszervező közösségek egy sor olyan társadalmi problémát oldanak meg ingyen – vagy legalábbis költségkímélő módokon –, és gyorsan, melyeket a hatalom nem tud, vagy nem időben tud, vagy nem kellő mértékben, vagy csak nagyon drágán tud vagy tudna megoldani. A közösségek folyamatosan csökkentik a társadalmi hiányokat és fejlesztik a társadalmat, teljesebbé és értelmesebbé teszik maguk, résztvevőik és környezetük életét is.”*³⁵ (Varga, Vercseg,1998)

³⁵ Varga A. Tamás, Vercseg Ilona (1998): *Közösségfejlesztés*, Magyar Művelődési Intézet, Budapest, 50-51.)

III. Vizsgálati eredmények feltevéseim tükrében

Hipotéziseim bizonyításait szakirodalmi gyűjtésekkel, statisztikai adatokkal, interjúk és kérdőíves kutatással végeztem. Vizsgálataim eredményeképpen, úgy gondolom, hogy egy tipikus képet kaphatunk a mai magyar fiatalok Facebook szokásairól, motivációiról, közösségi életéről. Leendő szociálpedagógusként nagyon fontosnak tartom, hogy ismerjük azokat a rétegeket, akikkel foglalkozunk, vagy a jövőben foglalkozni fogunk, így a kutatásom eredményei sok értékes információval szolgáltak számomra. A vizsgálat azt is megmutatta, hogy a pedagógusoknak, segítő szakmát végzőknek fel kell készülniük a fiatalokat befolyásoló technikai, és társadalmi változásokra, valamint ezekre reagálni kell. Fontos, hogy a szakemberek, a szülők vagy a leendő szülők naprakészek legyenek a technikai fejlődéssel, újdonságokkal kapcsolatban, hiszen a mai gyerekeknek, mint írtam dolgozatomban előző fejezeteiben, rendkívül fontos színterekké váltak az internetes közösségek. E mellett, hogy elfogadjuk ezeket az új közösségi formákat, szem előtt kell tartanunk azt is, hogy milyen pozitívumai vannak a hagyományos, szemtől-szembeni közösségeknek, s ezek eltűnésével, hiányukkal milyen értékeket, fejlődési lehetőségeket hagyunk elveszni.

III.1. „A fiatalok szociális kompetenciái egy megszervezett közösségben hatékonyan tudnak fejlődni.”

Mint már írtam dolgozatomban, a ma születő ifjúsági közösségek nagy része Facebook-on található, s egyre kevesebb szemtől-szembeni közösség teremődik. A szemtől-szembeni közösségeknek egyik pozitívuma a szociális kompetenciák fejlődési lehetősége. Természetesen ehhez egy jól megszervezett közösségre van szükségünk, mint például az említett szegedi Tanoda. Készített interjúmban egyik válaszadóm kihangsúlyozta, hogy mióta ebbe a közösségbe jár, fejlődött a kommunikációs képessége. A gyerekek itt gyakran együtt tanulnak, - ami az interjúkból kiderült, hogy fontos a számukra – mely során hasznos készségeket sajátítanak el: alkalmazkodási készség, segítségnyújtás formáit, kommunikációs készséget (pl. amikor egy gyerek elmagyarázza társának a feladatot). Megfelelő körülmények között járó gyerekek sokkal nyíltabbak, szívesebben kommunikálnak, ismerkednek más emberekkel. Gyakran a beilleszkedési problémákkal küzdő gyerekek számára is megoldás lehet egy gyermekközösségbe való csatlakozás. A szakemberek által szervezett közösség készségfejlesztő programokat kínál a gyerekek számára, ahol értékes tapasztalatokat

szerezhetnek, szociális kompetenciáik fejlődhetnek. A közösség tagjai egyrésztől folyamatos visszacsatolásban részesülnek a szervezők által, legyen az akár pozitív, akár negatív. A közös alkotás, a közös érdek elérésének érdekében fejleszti az altruizmust, a csoportot húzó – és motiváló erőként hat. Fontos, hogy a gyerekek szeressenek alkotni, tevékenykedni, nem csak önmaguk, hanem társaik érdekében is. Hangsúlyosnak vélem a konfliktuskezelés irányába történő fókuszálást is. Ahogy azt az tanulmányaim során átadták, a konfliktuskezelés kultúrája a családtól tanultakból, barátoktól ered. Egy nem megfelelően kialakult vitakultúra, problémamegoldó képesség gyakori jelenség a gyerekek körében, s ahány gyermek, annyi féle mechanizmus. A koherens közösségben a gyerekek egymástól is tanulnak: ha egy jó konfliktuskezelési gyakorlatot pozitívan értékelünk, s példaképp fémjelezzük, az később egy másik gyermek számára elérendő cél lehet.

A kétdimenziós világban az efféle udvariasságok, mint megfelelő konfliktuskezelés, etikett, nem igazán létezik. A gyerekek, ha konfliktusba keverednek például chatelés közben, bármit leírhatnak, mert az írásbeli kommunikáció nem annyira feszültséget keltő, mint a szóbeli kommunikáció. A végig nem gondolt mondatok, és kijelentések komoly következményekkel is járhatnak, pl. visszaélések, ld.: II.2.3. pont, 40. oldal.

III.2. „Az internet világában a fiatalok magukra vannak hagyva, veszélyeknek vannak kitéve, s kisebb a fejlődési lehetőség a szociális kompetenciáikkal kapcsolatban.”

Az összegyűjtött statisztikai adatok jól mutatják, hogy milyen rohamosan nőtt az internetes közösségi színtér felhasználóinak száma, s milyen hangsúlyosan érinti a serdülő korosztályt. A Facebook-ban rejlő veszélyekre senki nem készült fel, a fiatalok magukra vannak hagyva az internet világában, ahol *bármilyen* információt lehívhatnak. Hazánkban a nagykorúság betöltése 18 év. A Facebook-on, s az internet világában a 18 éven aluli olyan idős lehet, amennyi akar lenni. Ha valaki 15 éves, s regisztrál Facebook-ra 15 évesként, már ugyanazok a jogok illetik meg, mint mást. A Facebook üzemeltetői ezekkel a tulajdonságokkal úgy gondolják, hogy a fiatalabbak is olyan érettek, hogy el tudják dönteni, mit osztanak meg magukról, kit engednek ismerőseik közé. Vizsgálati személyeim 27%-30%-a olyan beállításokkal rendelkezik, hogy bárki megnézheti feltöltött képeit, és bárki írhat üzenőfalára. Néhány gyermek nem tudja, mi van beállítva neki, ez mutatja azt, hogy nem fontos számára az adatainak védelme. A gyerekek nem gondolnak bele, milyen veszélyek érhetik őket, addig, míg történik valami velük. Negatív élményekből pedig jut a fiataloknak. A kérdőívből kiderült ugyanis, hogy a gyerekek 75%-nak volt rossz tapasztalata, pl. kényszerű bejelölés képen, bejegyzésben, zaklatás, hazugságok híresztelése.

A Facebook-os zaklatás esete (, ld.: II.2.3. 40. oldal) jól szemlélteti azt a tényt, hogy a gyerekek problémáik megoldására, konfliktusok színterére is használják a Facebook-ot. Nem tudni, hogy ha szóban kommunikált volna-e a két fél a Facebook helyett, akkor mi történt volna, de bizonyos, hogy több lehetőség van a színes kommunikációra személyesen. Egy írott mondatot többféleképpen is lehet értelmezni, nem beszélve arról, hogy nonverbális jelek használatára nincs lehetőség. Ha szóban történik a konfliktus, a non-verbális jelek talán kiegészítették volna a felek mondanivalóját, ami lehet, hogy segítette volna a konfliktusmegoldást.

Másrésről, nagyon sokan nem tudják, hogy ha érkezik hozzájuk egy üzenet, amely fenyegetést tartalmaz, már írásos bizonyítéknak számít a hatóságok számára, s ha a sértett feljelentést tesz, kezében a kinyomtatott üzenettel, a rendőrségnek kötelessége nyomozati eljárást kezdeni az ügyben. Ez természetesen jó hír, ha valakit zaklatás ér (mint láthattuk vizsgálatom eredményében ez is előfordul), de gondolnunk kell azokra is, akik hirtelen

felindulásból írnak ilyen üzenetet. Tapasztalataim szerint, fiatalok gyakran mondanak ki olyan dolgokat, amiket később megbánnak, a nevezett fiatal is megbánta, de az interneten nyoma maradt.

Az érett személyiséggel rendelkező fiatalok számára nem jelent veszélyt a Facebook, mert tudatos használattal ki lehet szűrni a hazugságokat, le lehet tiltani a zaklatókat, és konfigurálni lehet a beállításokat. A probléma az, hogy a gyerekek egyre fiatalabban regisztrálnak oldalakra, tapasztalat és érett személyiség nélkül, minek következtében meggondolatlanul cselekednek a világhálón.

III.3. „A szemtől-szembeni interakciók száma az elmúlt két évtizedben fokozatosan csökken, a kommunikációs gyakorlatok egyre gyakrabban az interneten létrejött színtereken valósulnak meg.”

A beszélgetés kultúrájának halványodása részben a társadalmi változásoknak is köszönhető, hogy megszűnőben vannak azok a közösségi formációk, melyek összetartottak egy-egy csoportot, közösséget. Gyakran anyagi feltételekhez kötöttek ezek működése, és pénz hiányában kénytelen megszűnni. A rendszerváltás előtt állami feladat volt a különböző szervezetek működtetése. A kötelezőség rossz fényt vetett ezekre, ám a mai társadalomnak hiánycikke lett a jól működő közösség. A felnövekvő generációnak kevés választási lehetősége van ifjúsági közösséget választani, kevés alternatív lehetőséggel találkozhatnak. Internetes közösségekhez tartozni, s kommunikálni kényelmesebb, gyorsabb, a távolságokat áthidalva még olcsóbb is. A Facebook szokásokat feltérképező vizsgálatom eredményeképp láthatjuk, hogy kitöltőim átlagosan napi 8 órát töltenek az oldalon. Mivel tanuló kitöltőkről van szó, egy kis számolással kitalálhatjuk, mikor aktívak Facebook-on: reggel 8-14 óráig iskolában vannak, körülbelül 15 órakor jelentkezhetnek be az oldalra, ahol nyolc órát töltenek. Ez azt mutatja, hogy estig elérhetőek. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy mással nem kommunikálnak ez idő alatt, vagy nem vesznek részt más tevékenységben, de erősen jelzi azt a beállítódást, ami a szóbeli kommunikáció csökkenéséhez vezet. A családok – mint a társadalom alapegységei – életstílusa is jelentős változásokon ment keresztül. Ez a külföldi tendencia hazánkban is kirajzolódni látszik. A személyes kommunikáció tehát csökken, míg az eszközök általi nő. A közösségbe való becsatlakozás egyrészt azért nehezebb ma, mert kevesebb alternatíva létezik, másrészt a modernizáció olyan lehetőségekkel szolgál

számunkra, hogy otthonról, kényelmesen és kockázatmentesen taggá válhatunk egy Facebook csoportban.

Sigman vizsgálatai bizonyítják, hogy a személyes kommunikáció egyre csökken, míg az internetes kommunikáció egyre növekszik. Álláspontom az volt, hogy ehhez a jelenséghez társul az életszerű közösségképződés csökkenése. Konkrét, kézzel fogható eredmény nem született abban a kérdésben, hogy a modernizáció okozta folyamatok miatt tűntek-e el, tűnnek-e el folyamatosan a közösségek, vagy azért lett-e nagymértékben hangsúlyos a Facebook közössége, mert nincs alternatíva. Valamilyen kapcsolat feltételezhetően van a két véglet között, de ennek megállapításához hosszas vizsgálatokra lenne szükség.

Összegzés

Vizsgálati anyagok, és vizsgálati eredményeim tükrében kijelenthetem, hogy a túlzott internet számos negatív hatást és veszélyforrást gyakorol használóira. Az egyik negatívum, az hogy a gyerekek minden korlát nélkül, bármihez hozzáférhetnek segítségével, számos veszélynek kitéve. Másik negatívum, a túlzott elszigetelődés, amely minden olyan felhasználót érint, akinek életében központi jelentőségű lett az internet, s legfőképpen a közösségi hálózatok. Az izoláció a szóbeli interakciók hanyatlásának következménye, utóbbit manapság a hálózatok általi kommunikáció váltotta fel. A túlzott elszigetelődés számos további problémát is okozhat (pszichoszomatikus betegségek).

A leírtak miatt releváns feladatnak tartom napjainkban a közösségi munkát, közösségek építését, és szervezését, ami a szociálpedagógusok egyik feladata is lehet. Véleményem szerint közösség létrehozása egy alapítvány, vagy szervezet keretein belül is nagyszerűen megvalósítható, természetesen a megfelelő anyagi finanszírozás mellett. Hasonlóképpen, mint a Motiváció Tanoda, szükség lenne több közösségépítést elősegítő pályázatra, melyek megvalósításához a szociálpedagógusi kompetenciákat eredményesnek tartom. Egyrészt azért, mert mind amellett, hogy pedagógiai tudás birtokába lehet jutni az alapképzés alatt, mely a fejlesztésért és nevelésért felel, a hallgatók többsége rendelkezik szociális érzékenységgel, elfogadó attitűddel a különböző társadalmi csoportok iránt, ami egy humán szakmában elengedhetetlen. A közösségépítéshez fontos, hogy a szakember tudjon aktivizálni, legyen spontán és humorát sem érdemes otthon hagynia. A lélegzet visszafojtott percekben, néma pillanatok közepette jól jöhet egy jól megválasztott, odaillő tréfa. Mind e mellett nagyon fontos kompetencia a jó szervezőkészség, megbízhatóság.

A lehetőségek és szükséges kompetenciák mellett viszont arra is fel kell készülniük a ma pedagógusainak, hogy, a fiatalok életében, – mint azt már az előző fejezetekben kifejtettem – nagy jelentőséggel bírnak az internetes tartalmak, kiváltképp a Facebook színtere. Oly annyira beleszövődött a fiatalok mindennapjaiba, hogy már fel sem tűnik számukra a weboldalak léte, csak akkor, amikor 1-2 órahosszára nem elérhető, mert például frissítik. Az újfajta közösségi színtereket megszüntetni, tiltani nem lehet, s nem is szabad, ezért arra kell törekedni, hogy a jelen állapotból a legjobbat hozzuk ki. Egyrészt, a Facebook pozitív tulajdonságaira fókuszálni, s ki kell használni ezeket a lehetőségeket. Pl. a már említett közösségépítést ki lehet egészíteni a Facebook közösség létrehozásával, aminek jó oldala az lenne, hogy tagjai

naprakészek az információkat illetően. Másrésztől szakemberként arra kell törekednünk, ha fiatalokkal foglalkozunk, hogy alternatívákat kínáljunk, a teljes tiltás feltételezhetően nem jó megoldás, hiszen „a tiltott gyümölcs mindig édesebb”. Ezért a Facebook-ot, még ha számos veszélyt is jelent, nem szabad elítélni, főleg nem a fiatalok körében, inkább meg kell tanulnunk együtt élni az újításokkal. Még ha csak néhány órával is csökken az internetes aktivitás ideje, s ugyanannyival nő a személyes kapcsolatoké, az elszigetelődés szintje is javulhat az egyén életében, számos pozitív hatást nyerve. A közösségépítés mellett továbbá alapvető lenne a közoktatásban is szót ejteni az internetes tartalmakról, az adatok- és kiskorúak védelméről. Az osztályfőnöki óra keretében prevenciós foglalkozás keretében maga a pedagógus segíthetne a gyerekeknek abban, hogy adataik biztonságban legyenek, s tudatos internethasználóvá válják, s így talán a felmerülő veszélyforrások százaléka is csökken.

Mellékletek

1. Melléklet: Visszajelzéseket gyűjtő képek a Facebook-on

Ha meg vagy jelölve írd le :

Csak őszintéén...:P(Nem sértődök meg..xD)

1. Hol találkoztunk először?:)
2. Mi volt az első benyomásod rólam?:P
3. Mi a véleményed most rólam?:D
4. Egy szó ami a legjobban jellemez engem?:D
5. Egy emlékezetes hülyeségem?...xD
6. El fogsz felejteni 20 év múlva?...o.O

Ha bejelöltelek
ezen a képen, mond meg

**Mit Szeretsz
bennem?**

Lássuk ki tudja rólam a legtöbbet!

Rózsaszín vagy kék

Lányos vagy fiús

Magassarkú vagy tornacipő

Sültkrumpli vagy pizza

Cola vagy limonádé

Táncolás vagy éneklés

Szingli vagy foglalt

Szoknya vagy farmer

Tél vagy nyár

Pingvin vagy ló

Eső vagy napfény

2. Melléklet: Tanodai életképek

a) Palacsinta-evő verseny

b) Álarckészítés

c) Közös alkotás: mentorok és gyerekek

3. Melléklet: Emotikonok

:)	:(	:P	:D	:O	;)	8)	8	>:(	:\'	:\'	3:)

O:)	:-*	<3	^_^	-_-	O.o	>:o	:v	:3	:]	:putn	

4. Melléklet: A Tanodában készített interjúk rendszerezett, gépelt anyaga

I. K. D, 14 éves

— **Mióta jársz a Tanodába?**

— Tavaly szeptember óta.

— **Mennyit szoktál itt lenni?**

— Sokat. Kedden, szerdán és csütörtökön.

— **Gondolom, ha ennyit jársz ide, akkor szereted is...**

— Igen, nagyon szeretem... (mosolyog)

— **Elmesélnéd, miért jársz ide?**

— Tanulni. Testvéreim is ide járnak, velük jövök főleg.

— **Mi a jó a Tanodában?**

— Hát, lehet” hülyülni” a haverokkal.

— **Fel tudnál sorolni legalább 3 dolgot amiért, szeretsz itt lenni?**

— A tanulás miatt. Dolgozatokra felkészítenek, így jobbak a jegyeim. Meg a mentorok miatt is, nagyon jó fejek. Meg a haverok is itt vannak, lehet „hülyülni” meg ilyenek.

— **Amikor nem a Tanodában vagy délutánonként, hétvégén, mit szoktál csinálni?**

— Hát focizni, Facebook-ozni, játszani, meg ilyenek.

— **Változott valami az életedben mióta ide jársz?**

— Jobb lehettem néhány dologból, pl. nyelvtanból.

— **Tehát a tanulmányi eredményed jobb lett?**

— Igen, sokkal.

— **Ha már nem lenne a Tanoda, akkor mi változna az életedben?**

— Nem tudnék felkészülni a dolgozatokra. Rosszabbak lennének a jegyeim.

— **Ez rossz érzéssel töltene el?**

— Igen, mert egyes lenne.

— **A Tanodán kívül szoktad tartani a kapcsolatot társaiddal? Ha igen hogyan?**

— Facebook-on.

— **Ha valamilyen problémád van, kihez és hogyan fordulsz?**

- Tesóimhoz, megbeszélem velük. Ha tudnak, segítenek mindig. Meg néha a mentorokhoz.
- **Szoktál unatkozni szabadidődben?**
- Igen, szoktam.
- **Például milyen helyzetekben?**
- Amikor nincs otthon senki, akkor egyedül játszok, és megunom. Ilyenkor kimegyek csinálni valamit, meg áthívok valakit. Lemegyünk a haverokkal a pályára.
- **Ajánlanád másoknak is a Tanodát? Ha igen/nem miért?**
- Persze, hogy ők is tudjanak. Kapjanak felkészítést a dolgozatokhoz. Meg azért, mert jó fejek a mentorok, mert jó itt lenni. Jobban fognak tanulni, ha ide jönnek.

II. II. K. T., 16 éves

- **Mióta jársz a Tanodába?**
- Ide egy éve, de előtte már a mentorprogramba is jártam, 4 éve lassan.
- **Mennyit szoktál itt lenni?**
- Hát heti háromszor-négyszer, attól függ, mennyit kell tanulni...
- **Miért jársz ide?**
- Hát, mert szeretek ide járni. Jó a közösség, és itt tanulni is tudok rendesen.
- **Mi a jó a Tanodában? Fel tudnál sorolni legalább 3 dolgot amiért, szeretsz itt lenni?**
- Az emberek, akik itt vannak, jók a programok. Itt jól érzem magam.
- **Amikor nem a Tanodában vagy délutánonként, hétvégén, mit szoktál csinálni?**
- Otthon vagyok és tanulok, estig sokszor azt csinálom. Esténként mostanában futok.
- **Mióta Tanodás vagy, lett olyan dolog ami megváltozott?**
- Hát igazából a tanulással kapcsolatban. Meg az emberekkel való beszélgetés. Itt több embert megismertem, így jobban megy a más emberekkel való ismerkedés.
- **Ha már nem lenne a Tanoda, változna valami az életedben? Ha igen, mi?**
- „Asszem” a jegyeim, mert itt, amit tudnak, azt mindig megtaníjták nekem.
- **Tehát a jegyeid gyengébbek lennének, úgy érzed?**

- Igen. Rosszabbul tanulnék, az biztos.
- **A Tanodán kívül tartod a kapcsolatot társaiddal? Hogyan?**
- Baráti szinten, csomó ember jár az én iskolámba, ott is beszélünk. Meg ugye a testvéreimmel otthon. Facebook-on szoktunk beszélni. Ha látom, hogy írt valaki, akkor azonnal meg tudom nézni, és írok vissza neki.
- **Ha valamilyen problémád van, kihez és hogyan fordulsz?**
- A mentoromhoz szoktam fordulni.
- **Szoktál unatkozni szabadidődben?**
- Általában nem szoktam unatkozni, mert vagy tanulok, vagy éppen kint vagyok haverokkal, játszok a számítógépen.
- **Ha igen, milyen helyzetekben szokott előfordulni?**
- -
- **Ajánlanád osztálytársaidnak, barátaidnak, más fiataloknak a Tanodát? Ha igen/nem miért?**
- Persze! Hát mindenkinek, akinek nehezen megy a tanulás, meg az ismerkedés. Meg azért mert ez egy jó közösség, ide jó bejárni meg szeretek is ide bejárni.

III. B. D., 16 éves

- **Mióta jársz a Tanodába? Mennyit szoktál itt lenni?**
- Múlt év szeptember óta, előtte a mentorprogramban is voltam. Sokat, mindennap itt vagyok.
- **Miért jársz ide?**
- Mert jó itt lenni, el tudom foglalni magam.
- **Számodra mi a jó a Tanodában?**
- Sokat segít, főleg a tanulásban. Meg jól szórakozok itt.
- **Fel tudnál sorolni legalább 3 dolgot amiért, szeretsz itt lenni?**
- A mentorok miatt, a haverok miatt, meg azért, mert itt nem unatkozok. Itt vannak emberek.
- **Amikor nem a Tanodában vagy és nem is a suliban, mit szoktál csinálni?**
- Otthon vagyok vagy a haverjaimmal. Filmet nézünk, játszunk valamit, elmegyünk valahova. Otthon csak alszok meg ilyenek.
- **Változott valami az életedben mióta ide jársz? Mi?**

- Persze, jobb tanuló vagyok!
- **Ha már nem lenne a Tanoda, szerinted változna valami az életedben?**
- Hát unatkoznék nagyrészt, mert itt vagyok a legtöbbször, és furcsa lenne. A barátaimmal lennék szerintem, de nem bírnék velük. Annyit biztos nem, mint amennyit itt vagyok.
- **Milyenek ők? Az említett barátaid?**
- Huuu, hát” hülyék”..
- **A Tanodán kívül tartod a többiekkel a kapcsolatot?**
- Nem, velük nem tartom a kapcsolatot egyáltalán. Többi haverral meg Facebook-on.
- **Ha valamilyen problémád van, kihez és hogyan fordulsz?**
- Barátaimhoz fordulok bizalmasan, meg itt van pár mentor, akikben megbízok, és el tudom nekik mondani.
- **Elő szokott fordulni, hogy unatkozol szabadidődben?**
- Persze.
- **Milyen helyzetekben?**
- Hát, ha otthon vagyok, és nincs otthon senki, akivel foglalkozhatnék, vagy foglalkozhatna velem.

IV. B. A., 13 éves

- **Mióta jársz a Tanodába? Tavalý szeptember óta. Mennyit szoktál itt lenni?**
- Majdnem minden nap.
- **Miért jársz ide?**
- Hogy jó tanulmányi eredményem legyen, meg hogy a barátaimmal legyek, meg találkozzak a mentorokkal.
- **Mi a jó a Tanodában?**
- Hogy itt lehet tanulni rendesen, sokat játszunk.
- **Fel tudnál sorolni legalább 3 dolgot amiért, szeretsz itt lenni?**
- Az előbbiek miatt, meg azért mert itt van sok barátom.
- **Amikor nem a Tanodában vagy délutánonként, hétvégén, mit szoktál csinálni?**
- Otthon segítek a házimunkában.
- **Mit szoktál segíteni?**

- Főzni, takarítani, bevásárolni...
- **Változott valami az életedben mióta Tanodás vagy?**
- Hát így nem otthon vagyok, hanem a Tanodában délután.
- **Ha már nem lenne a Tanoda, akkor mi változna az életedben?**
- Akkor otthon lennék és segítenék.
- **A Tanodán kívül tartod a kapcsolatot társaiddal? Hogyan?**
- Hát ugyanúgy, mintha itt lennék csak Facebook-on. Vagy megbeszéljük, hogy találkozunk valamikor.
- **Felmerülő probléma esetén kihez fordulsz?**
- Felhívom a barátnőmet, vagy írok neki. Vagy elmegyek hozzá.
- **Szoktál unatkozni szabadidődben?**
- Néha egy picit, ha nem a barátaimmal vagyok.
- **Ha igen, milyen helyzetekben szokott előfordulni?**
- Ha nem a barátaimmal vagyok.
- **Ajánlanád osztálytársaidnak, barátaidnak, más fiataloknak a Tanodát? Ha igen/nem miért?**
- Igen, mert itt ugye jól tudsz tanulni, kedvesek a mentorok, jól el tudják magyarázni az anyagot. Meg itt mindig jó a hangulat.

V. B. L., 13 éves

- **Mióta jársz a Tanodába? Mennyit szoktál itt lenni?**
- Tavaly szeptember óta járok ide, mióta megnyitott. Hetente kétszer szoktam járni.
- **Miért jársz ide?**
- Hogy találkozzak a barátaimmal, mentorokkal, meg tanulni. Meg mivel engem megkértek, hogy tartsak táncot, ezért is.
- **Mi a jó a Tanodában?**
- **Fel tudnál sorolni legalább 3 dolgot amiért, szeretsz itt lenni?**
- Hát igazából minden. Vannak jó programok, néha elmegyünk pl. moziba, meg a mentorok segítenek a tanulásban, jó a hangulat mindig.
- **Amikor nem a Tanodában vagy délutánonként, hétvégén, mit szoktál csinálni?**

- Családtagokkal vagyok, barátokkal vagyok. Járok táncolni, meg ilyenek,
- **Változott valami az életedben mióta ide jársz? Ha igen, mi változott?**
- Igen, mert így jobban tudom tartani a barátaimmal a kapcsolatot, sokat találkozunk. Meg a mentorokkal is tudok találkozni. Meg ha nem megy a tanulás rögtön segítenek, pl. év végén is nagyon lerontottam a jegyem, de sikerült felhúzni.
- **Ha már nem lenne a Tanoda, akkor mi változna az életedben?**
- Hát sok barátommal nem tudnék találkozni, és a tanulás se menne olyan jól. A mentorokkal se tudnék találkozni. Rossz lenne.
- **A Tanodán kívül milyen formában tartod a kapcsolatot társaiddal?**
- Facebook-on, megbeszéljük, hogy találkozzunk.
- **Ha valamilyen problémád van, kihez és hogyan fordulsz?**
- A mentorokat megkérem, hogy pl. segítsenek pl. a tanulásban, vagy pl. most hogy tovább tanulásról kell dönteni, megkértem G.-t, hogy nézzünk utána mikor lesz nyíltnap abba a suliba, ahova szeretnék jelentkezni.
- **Szoktál unatkozni szabadidődben?**
- Hát, igen..
- **Ha igen, milyen helyzetekben szokott előfordulni?**
- Amikor van szabadidőm akkor igen, ha nem a Tanodában vagyok.
- **Ajánlanád osztálytársaidnak, barátaidnak, más fiataloknak a Tanodát? Ha igen/nem miért?**
- Nagyon megszerettem mióta ide járok. Nagyon jó a társaság is, meg a programok, a hangulat. Mindenki segítőkész.

5. Melléklet: Kérdőív

1.) Nemed:

- ☐ nő/férfi

2.) Mikor regisztráltál a Facebook-ra?

3.) Hány éves vagy?

4.) Aktív „Facebookozónak” tartod magad?

- ☐ Igen/Nem

5.) Egy átlagos napon körülbelül mennyi időt töltesz Facebookon?

6.) Milyenek az adatvédelmi beállításaid a képeiddel kapcsolatba? Jelöld be, mi igaz a Te adatlapodra! (Több választ is lehet jelölni)

- ☐ Feltöltött képeimet bárki megtekintheti, nem kell, hogy ismerősöm legyen.
- ☐ Feltöltött képeimet csak ismerőseim tekinthetik meg.
- ☐ Nem töltök fel képeket.
- ☐ Nem tudom, mit jelentenek az adatvédelmi beállítások.
- ☐ Nem tudom, mi van beállítva
- ☐ Egyéb

7.) Milyenek az adatvédelmi beállításaid az elérhetőségeiddel kapcsolatban? Jelöld be mi igaz rád! (Több választ is lehet jelölni)

- ☐ Elérhetőségemet bárki megtekintheti
- ☐ Elérhetőségemet csak ismerőseim láthatják.
- ☐ Elérhetőségeimet nem tüntettem fel profilomon.
- ☐ Nem tudom, mit jelentenek az adatvédelmi beállítások.

- Nem tudom, mi van beállítva
- Egyéb

8.) Milyenek az adatvédelmi beállításaid az üzenőfaladdal kapcsolatban? Jelöld be ami igaz rád! (Több választ is lehet jelölni)

- Bárki írhat az üzenőfalamra.
- Csak ismerőseim írhatnak.
- Senki sem írhat.
- Nem tudom, mi van beállítva.
- Nem tudom, mit jelentenek az adatvédelmi beállítások.
- Egyéb

9.) Volt már valaha negatív élményed a Facebook-al kapcsolatban? (Több választ is lehet jelölni)

- Nem volt.
- Igen, de nem akarok róla beszélni.
- Zaklatás
- Hazugságokat terjesztettek, híreszteltek rólam
- Kicikiztek pl. egy nem túl előnyös kép feltöltésével
- Bejelöltek egy nemkívánatos képen, bejegyzésben
- Feltörték a jelszavamat
- Egyéb

10.) Jelöld be a rád illő állítást!

- Általában én jelölök be új ismerőst.
- Általában engem jelölnek
- 50-50 arányban dől el az ismerősnek jelölés.

11.) Mit teszel, ha egy számodra idegen ember jelöl ismerősnek?

- Visszajelölöm

- Nem jelölöm vissza.
- Írok neki, hogy honnan ismer.

12.) Vannak olyan bejelölt ismerőseid, akiket valójában nem ismersz egyáltalán?

- Igen/Nem

13.) Mi a jó a Facebook-ban? Jelöld be azokat az állításokat, melyeket jónak találsz benne! (Több választ is lehet jelölni)

- A kapcsolattartást az ismerőseimmel megkönnyíti
- Sok az ismerős
- Önbizalmat ad
- Unaloműző
- Vicces, megnevettet
- Privát (más nem tud belépni a profilomra)
- Könnyebben lehet ismerkedni
- Jó játékok vannak
- Itt az lehetek, aki akarok lenni
- Nem ellenőrzött: azt csinálom, amit akarok
- Itt egy (vagy több) kisebb közösség tagja lehetek (pl. a csoportok).

Irodalomjegyzék

1. 1993. évi Köznevelési törvény 95. § m)
2. 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámsági igazgatásról, VIII. Fejezet, 67/A § (1) (2). bekezdései
3. 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
4. András Bálint: *Világok hálózata – Szerepjáték az interneten*, Mindennapi Pszichológia Online Magazin, <http://www.mipszi.hu/cikk/090626-vilagok-halozata-szerepjatek-interneten>, letöltve: 2014. május 20.
5. Sigman Aric (2009) *Well connected? The biological implications of 'social networking'*, Biologists, 56. évfolyam, 1. szám, február, http://www.aricsigman.com/IMAGES/Sigman_lo.pdf letöltve: 2014. szeptember 5. önálló fordítás
6. Báthory Zoltán - Falus Iván (1997): *Pedagógiai Lexikon I-III*. Keraban Kiadó, Budapest. 312.
7. Csepeli György, Prazsák Gergő (2010): *Örök visszatérés? Társadalom az információs korban*, József Károly Kiadó, Budapest, 11-13.
8. Facebook statisztika: <http://www.mediattack.hu/facebook-statisztikak> letöltve: 2014. május 25.
9. Gárdos Attila: Magyar Facebook Statisztikák - 2012 (2013) <http://kozmedia.blogspot.hu/2013/01/magyar-facebook-statisztikak-2012.html> letöltve: 2014. május 25.
10. Hankiss Elemér (2004): *Közösségek válsága és hiánya, Társadalmi csapdák és diagnózisok* Budapest, Osiris Kiadó
11. <http://analytics.socialdaily.com/hu/facebook/countries/hu/> letöltve: 2014. június 24.
12. <http://thewingsofthecarp.wordpress.com/2009/03/23/well-connected/> letöltve: 2014. szeptember 2.
13. Subrahmanyam, Kaveri, Greenfield, Patricia (2008): *Online communication and adolescent relationships in The Future of Children*, 18.1.
14. Cole, Michael- Cole, Sheila R. (2006): *Fejlődéslélektan*, Osiris Kiadó, Budapest, 599-600.
15. Nádaszi Mária (2004): A kikérdezés in.: Falus Iván (2004): *Bevezetés a pedagógiai kutatások módszereibe*, Műszaki Könyvkiadó, Budapest

16. Németh Gáborné Doktor Andrea (2008): A szociális kompetencia fejlesztésének lehetőségei az iskolában in. *Új pedagógiai Szemle*, 58. évf. 1. sz. 2008. január 23. <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00120/2008-01-ta-Nemeth-Szocialis.html> letöltve: 2014. szeptember 26.
17. Nistor Laura (2010): A közösség fogalma. In: Nistor Laura: *Közösségfejlesztés*, Kolozsvári Egyetemi Kiadó, Kolozsvár, 15-22.
18. *Online networking 'harms health'*, (2009): BBC Online News, Eric Sigman kutatása, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7898510.stm>, letöltve: 2014. szeptember 5. önálló fordítás
19. Social Times: *Aktív Facebook használók száma Magyarországon (2009-2013)* grafikon (2013) <http://piackutatas.blogspot.hu/2013/08/aktiv-facebook-hasznalok-szama.html> letöltve: 2014. szeptember 25.
20. *Tanoda program sztenderd*
21. Tari Annamária (2011): *Z generáció*, Tericum Kiadó Kft. Budapest, 122-127.
22. Tibori Tímea, T. Kiss Tamás (2000): *Közösségi formációk: szöveg- és szemelvénygyűjtemény a közösségelmélet szakirodalmából*, Új Mandátum, Budapest. 66-67.
23. Varga A. Tamás, Vercseg Ilona (1998): *Közösségfejlesztés*, Magyar Művelődési Intézet, Budapest, 50-51.

Plágium - Nyilatkozat

Alulírott Kátai Csilla (EHA-kód: KACRAAF.SZE) jelen nyilatkozat aláírásával kijelentem, hogy az:

„Embercsoport – közösség?

A közösségszerveződés lehetőségei”

című TDK dolgozat

(a továbbiakban: dolgozat) önálló munkám, a dolgozat készítése során betartottam a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. szabályait, valamint az SZTE JGYPK Alkalmazott Pedagógia és Pszichológia Tanszék által előírt, a dolgozat készítésére vonatkozó szabályokat, különösen a hivatkozások és idézések tekintetében.

Tudomásul veszem, hogy plágiumnak/szerzői jogsértésnek számít:

- szó szerinti idézet közlése idézőjel és hivatkozás megjelölése nélkül;
- tartalmi idézet hivatkozás megjelölése nélkül;
- más szerző publikált gondolatainak saját gondolatként való feltüntetése

Kijelentem továbbá, hogy a dolgozat készítése során az önálló munka kitétel tekintetében a konzulenszt, illetve a feladatot kiadó oktatót nem tévesztettem meg.

Jelen nyilatkozat aláírásával tudomásul veszem, hogy amennyiben bizonyítható, hogy a dolgozatot nem magam készítettem vagy a dolgozattal kapcsolatban szerzői jogsértés ténye merül fel, a SZTE JGYPK Alkalmazott Pedagógia és Pszichológia Tanszék a dolgozatot elégtelennek minősíti.

hallgató

Szeged, 2014. november 20.